

KERKENBELEIDSPLAN 2025

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Dit kerkenbeleidsplan is opgesteld op basis van het sjabloon van PARCUM vzw, aangevuld door het Platform Toekomst Parochiekerken.

Eerst situeren we de betrokken kerkgebouwen. Vervolgens bespreken we elke kerk afzonderlijk, met een beschrijving van het huidige gebruik en functie.

Aan elke kerk wordt een statuut toegekend volgens onderstaande criteria:

- **A-kerken**= kerkgebouwen die maximaal hun huidige bestemming voor de eredienst behouden.
- **B-kerken**= kerkgebouwen waarvoor op korte termijn (binnen vijf jaar na het opstellen van dit kerkenbeleidsplan) een neven- of herbestemming onderzocht wordt.
- **C-kerken**= kerkgebouwen waarvoor op middellange termijn (vijftien jaar na het verschijnen van dit kerkenbeleidsplan) wordt gesproken over behoud voor de eredienst, neven- of herbestemming.

Aan het einde van dit document wordt een toekomstvisie opgenomen, die in de volgende vijf jaar zal uitgewerkt worden.

PARCUM vzw
Abdij van Park 7
3001 Leuven

www.parcum.be
info@parcum.be
016 40 60 73

Platform Toekomst Parochiekerken
Bischoffsheimlaan 1-8
1000 Brussel

www.toekomstparochiekerken.be
info@toekomstparochiekerken.be
02 207 54 49

Platform Toekomst
Parochiekerken

PARCUM vzw

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
INHOUDSTAFEL.....	3
1 INLEIDING	6
2 SITUERING KERKGEBOUWEN	9
.....	9
3 FICHE PER KERKGEBOUW	10
3.1 Onze-Lieve-Vrouw	10
A. Identificatie	10
B. Beschrijving	11
C. Toekomst.....	11
3.2 Onze-Lieve-Vrouw-op-'t-zand-aan-de-Nete	12
A. Identificatie	12
B. Beschrijving	12
C. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	15
D. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	17
E. Toekomst.....	18
3.3 Sint-Catharina	19
A. Identificatie	19
B. Beschrijving	20
C. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	28
D. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	30
E. Toekomst.....	31
3.4 Sint-Antonius van Padua	32
A. Identificatie	32
B. Beschrijving	33

C.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	35
D.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	37
E.	Toekomst.....	38
3.5	Sint-Waldetrudis	39
A.	Identificatie	39
B.	Beschrijving	40
C.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	46
D.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	48
E.	Toekomst.....	48
3.6	Sint-Jan de Doper.....	49
A.	Identificatie	49
B.	Beschrijving	50
C.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	53
D.	Toekomst.....	55
3.7	Sint-Bavo	56
A.	Identificatie	56
B.	Beschrijving	57
C.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	62
D.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	64
E.	Toekomst	65
3.8	Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand	66
A.	Identificatie	66
B.	Beschrijving	67
C.	Ruimtelijke context	71
D.	Actueel gebruik en functie	72
E.	Toekomst.....	73
3.9	Sint-Niklaas	74

A.	Identificatie	74
B.	Beschrijving	75
C.	Ruimtelijke context	79
D.	Beschrijving van het actueel gebruik en functie	81
E.	Toekomst.....	82
3.10	Levende Hoop	83
A.	Algemene informatie.....	83
4	NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.....	84
4.1	Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	84
4.2	Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	85
5	BESLUIT.....	89

1 INLEIDING

In dit kerkenbeleidsplan bespreken we acht gebouwen -en we vermelden één afgebroken gebouw- van de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de stad Herentals, samen met de deelgemeenten Noorderwijk en Morkhoven:

- Onze-Lieve-Vrouw,	Nederrij 100,	Herentals 2200
- Onze-Lieve-Vrouw-op-'t-zand-aan-de-Nete	Nederrij	Herentals 2200
- Sint-Catharina,	Begijnhof 25,	Herentals 2200
- Sint-Antonius van Padua,	Kapucijnenstraat 7,	Herentals 2200
- Sint-Waldetrudis,	Kerkstraat,	Herentals 2200
- Sint-Jan de Doper,	Palmenlaan 22,	Herentals 2200
- Sint-Bavo,	Ring 7,	Herentals 2200
		deelgemeente Noorderwijk,
- Kapel Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand,	Zandkapelweg 17,	Herentals 2200
		deelgemeente Noorderwijk
- Sint-Niklaas,	Sint-Niklaasstraat 1,	Herentals 2200
		deelgemeente Morkhoven

Het dagelijks onderhoud van deze gebouwen brengt aanzienlijke menselijke en financiële inspanningen met zich mee, zowel voor de kerkfabrieken als voor de stad. Bovendien is het een maatschappelijke realiteit dat het aantal kerkbezoeken sterk teruglopen en dit stelt extra uitdagingen. Vele kerkgebouwen worden onderbenut, maar blijven belangrijk gezien hun sociale en historische religieuze waarden.

Voor de opmaak van het eerste kerkenbeleidsplan, richtte de stad in 2017 een stuurgroep op. Deze bestond uit twee werkgroepen: één met betrokkenen uit het kerkelijk leven in Herentals, de andere met beleidsverantwoordelijken en ambtenaren van stad Herentals. Meer dan een jaar lang werd op geregelde tijdstippen samengekomen en gedebatteerd. Er werd een volledige inventarisatie opgemaakt, op basis van documenten en verslagen uit de verschillende parochiale en stedelijke archieven, Monumentenwacht, het Agentschap Onroerend Erfgoed en het CRKC.

Een jaar later werkte de stuurgroep, op basis van deze uitgebreide inventarisatie, een gezamenlijk gedragen visie uit. Deze werd uiteindelijk door een redactiecomité gebundeld tot het document: het 'Kerkenbeleidsplan Herentals 2017'.

Volgende elementen uit het kerkbeleidsplan 2017 zijn ondertussen verwezenlijkt:

- De nieuwe kerk van Onze-Lieve-Vrouw-op-'t zand-aan-de-Nete is in opbouw.
- De noodkerk Onze-Lieve-Vrouw is aan de eredienst onttrokken en werd afgebroken. De site van de noodkerk – de kadastrale percelen 1ste Afdeling, Sectie B nummers 673H, 673K, 673S en 673W – werd in 2023 aangekocht van kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw en Dekenaat Zuiderkempem door de stad, met als doel deze site een zachte bestemming te geven door maximale ontharding en inrichting van een landschappelijke toegangspoort.
- Sint-Bavokerk
 - Haalbaarheidsstudie voor nevenbestemming werd opgemaakt
 - Studie over de schilderwerken wordt afgerond,
 - 1 april 2025 is de dakrestauratie van start gegaan en er worden werken voorbereid voor de nevenbestemming.

De stad heeft tijdens de vorige bestuursperiode drie masterplannen in de onmiddellijke omgeving van kerkgebouwen laten opmaken.

- Masterplan voor centrum Noorderwijk
- Masterplan voor centrum Morkhoven
- Inrichtingsstudie begijnhof Herentals

En er is een erkenningsaanvraag van de lokale geloofsgemeenschap 'Evangelische Christenen Herentals Levende Hoop' lopende.

Op 1 januari 2025 wijzigde de premiereregeling van het Agentschap Onroerend Erfgoed voor gebouwen voor erkende eredienst.

Om in aanmerking te komen voor een verhoogde erfgoedpremie van 60%, moet een rooms-katholiek eredienstgebouw in het kerkenbeleidsplan als beschermd monument aangeduid zijn. Het moet daarbij een ruimer gebruik hebben dan enkel de eredienst.

De voorbereidingen van de pastorale visie van de pastorale eenheid Heilige Thomas voor Herentals, Olen, Herenthout, Grobbendonk en Vorselaar werden uitgevoerd in het voorjaar van 2024. De leden van de pastorale eenheid brachten bezoeken aan de geloofskernen van de verschillende parochies en onderzochten de plaatselijke noden, wensen, draagkracht en toekomstvisies. Daarbij keken ze of er voldoende gebedsleiders en vrijwilligers zijn die zich nu en in de toekomst willen inzetten. Ook de rol van het kerkgebouw en de zorg die daarbij komt kijken, werd besproken. Centraal stond de vraag of er nog nood is aan een kerkgebouw.

Het werd duidelijk dat er grote bezorgdheid is over de vergrijzing van de priesters, in combinatie met een tekort aan gebedsleiders en vrijwilligers.

Voor de opmaak van dit kerkenbeleidsplan hield de stad rekening met al het bovenstaande.

In de korte resterende tijdsspanne werden twee bijkomende vergaderingen ingepland om de pastorale visie af te stemmen met de stadsdiensten, met het oog op de totstandkoming van het kerkenbeleidsplan 2025.

- 24 februari 2025
- 2 april 2025.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgesteld in overleg tussen de stad Herentals, het centraal kerkbestuur, de pastorale eenheid Heilige Thomas en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren. Het plan werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop Monseigneur Johan Bonny van Antwerpen op 13 mei 2025 met een voorbehoud voor de Sint-Antonius van Padua,
- door de gemeenteraad van de stad Herentals
- door het Agentschap Onroerend erfgoed of het voldoet aan de criteria

Handtekening bisdom

Handtekeningen stad Herentals

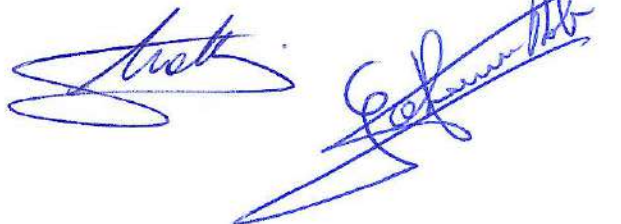
Bisschop Monseigneur

Algemeen Directeur Voorzitter Gemeenteraad

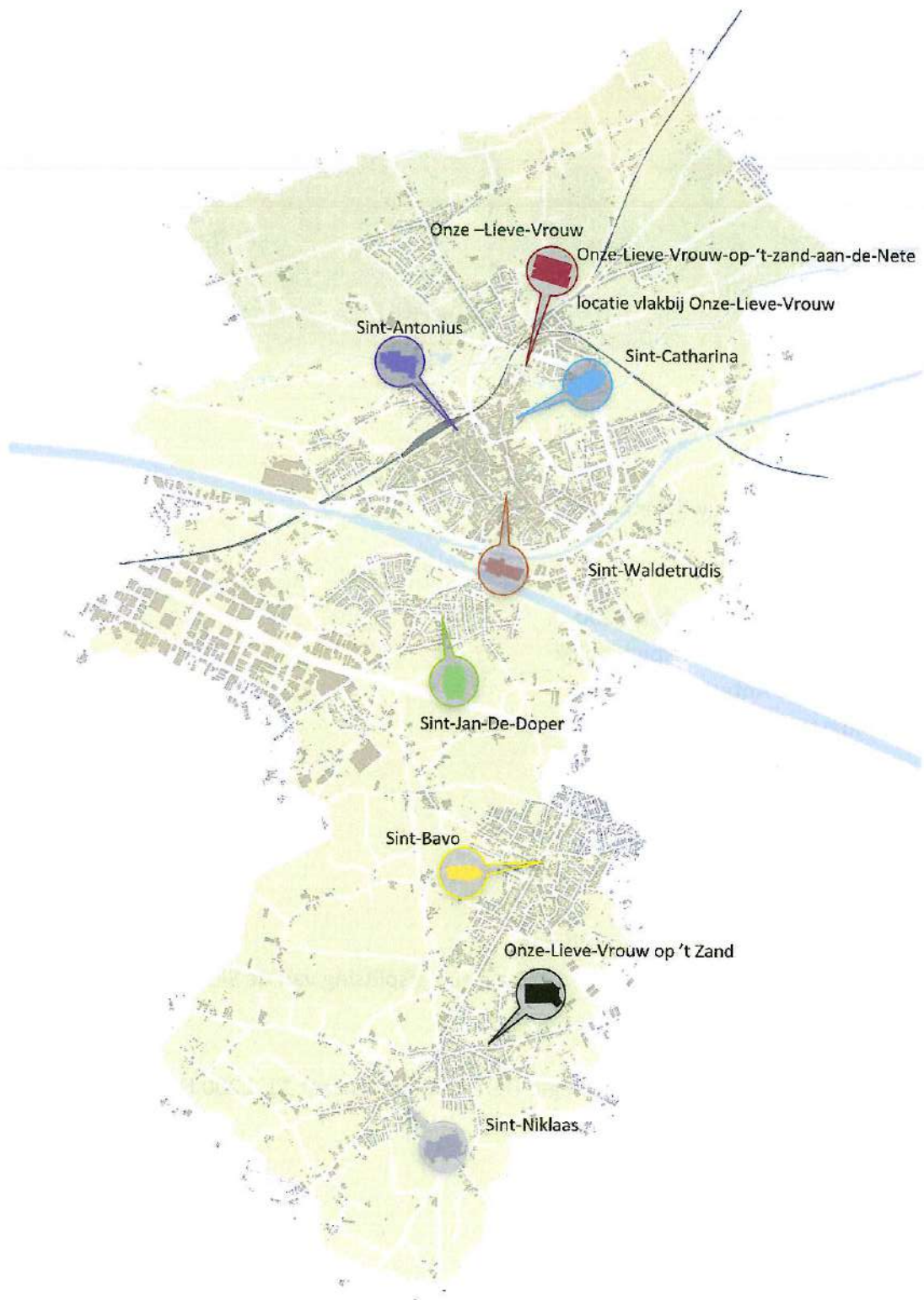
Johan Bonny

Tanja Mattheus

Rob Lathouwers

2 SITUERING KERKGEBOUWEN

3.1 Onze-Lieve-Vrouw

A. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw (Nieuwland)

Geografische ligging

- Nederrij 100, Herentals 2200
- Wijk Spaans Hof - Kapellenblok
- Provincie: Antwerpen
- Kadastraal: Herentals 1 B 673h en 673s
- Bestemming: woongebied

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom Antwerpen
- Dekenaat Zuiderkempen
- Pastorale eenheid Heilige Thomas
- De parochie was opgericht in 1935 als een afsplitsing van de Sint-Waldetrudisparochie.

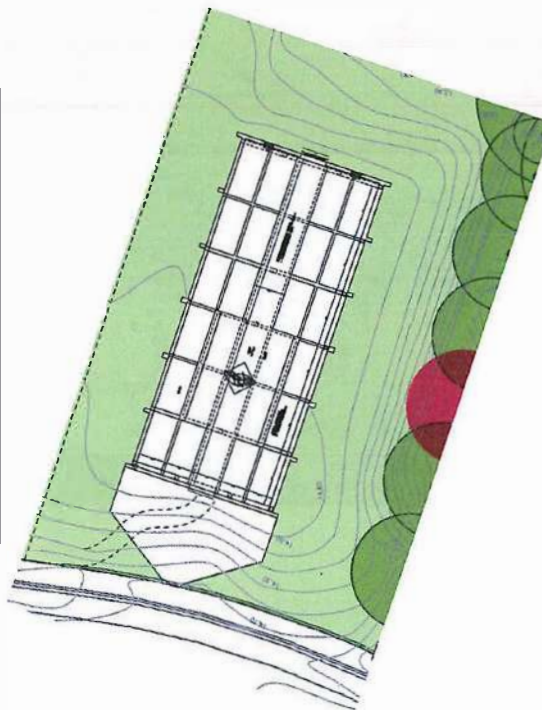
Eigenaar: Dekenaat Zuiderkempen Regio Herentals, Kerkstraat 11, 2200 Herentals

B. Beschrijving

Deze noodkerk werd gebouwd in 1937. Ze werd aan de eredienst onttrokken en het kerkgebouw en zijn aangebouwde zaal zijn gesloopt.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

De contouren van het kerkgebouw zijn bewaard, met een stenen muur van beperkte hoogte. De oppervlakte van de kerk heeft plaats gemaakt voor toekomstige kruidentuintjes. De bouwwerken zijn momenteel nog niet gefinaliseerd. Er wordt nog verder gewerkt, onder andere aan de toegangsweg.

Er is een nieuwe kerk in aanbouw op een aanpalend perceel: Onze-Lieve-Vrouw-op-'t-zand-aan-de-Nete.

C. Toekomst

Deze toekomstige ontmoetingsplek aan een ingangspoort van de stad is een mooi voorbeeld hoe een bestaande locatie een nieuwe functie krijgt met herkenbaar respect voor de geschiedkundige lagen van de plek.

Deze locatie wordt niet meer opgenomen in de conclusie van dit document.

3.2 Onze-Lieve-Vrouw-op-'t-zand-aan-de-Nete

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

A. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw-op-'t-Zand-aan-de-Nete

Geografische ligging

Nederrij nummer ongekend, Herentals 2200

Wijk Spaans Hof - Kapellenblok

Provincie: Antwerpen

Kadastraal: 1 B 1 C

Bestemming: woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde

Plaats in kerkelijke structuur:

Bisdom Antwerpen

Dekenaat Zuiderkempen

Pastorale eenheid Heilige Thomas

Eigenaar: Kerkfabriek parochie Onze-Lieve-Vrouw, Kerkstraat 11, 2200 Herentals

B. Beschrijving

De bouw van deze hedendaagse katholieke kerk maakt deel uit van het legaat dat de kerkraad ontving van het echtpaar Hubert Le Paige-Maria Verstappen. De kerkraad wenst aan zijn taak tot het bouwen van een nieuwe kerk tegemoet te komen, maar wil deze opdracht aanvaarden vanuit een realistisch perspectief.

In de nieuwe kerk zullen geen wekelijkse erediensten plaatsvinden. Ze zal wel ruimte bieden voor huwelijksvieringen, doopplechtigheden en uitvaartliturgie, occasionele voordrachten en concerten.

De ruimte beschikt over uitzonderlijke ruimtelijke, akoestische en technische eigenschappen en is meervoudig inzetbaar. De kerk combineert schoonheid en originaliteit met een sterke identiteit en symbolische uitstraling. Bovendien getuigt deze locatie van een hoge artistieke kwaliteit en een hedendaagse kijk op sacraliteit.

De ruimte vormt een aantrekkingspool voor passanten, wandelaars en recreanten die op zoek zijn naar een spirituele en uitnodigende halte, een plaats voor bezinning, herbronning en verwondering.

Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis parochie

De bouw van deze hedendaagse katholieke kerk maakt deel uit van het legaat dat de kerkraad ontving van het echtpaar Hubert Le Paige-Maria Verstappen.

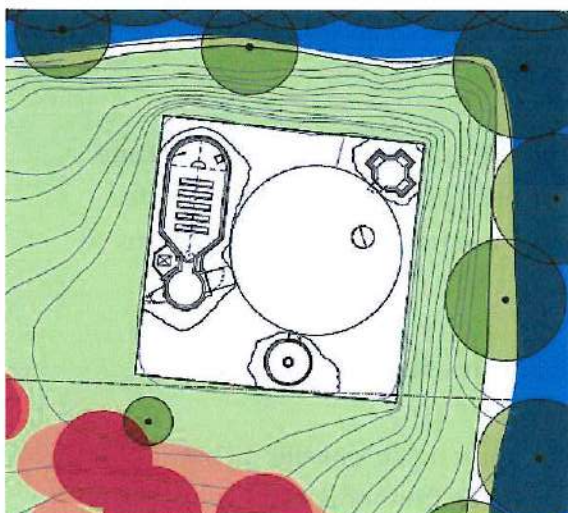
Beschrijving huidig kerkgebouw

Dit modern open kerkgebouw heeft plaats voor 120 personen en heeft

- Een sacristie,
- Een doopkapel,
- Een opbergeruimte en
- Een sanitair.

Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte: 484 m² (22 m op 22m)

Voorzieningen

Sanitair	Geen
Verwarming	Centrale verwarming met grondboringen (bouwjaar 2025)
Verlichting	Algemene ledverlichting
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Nee
Beeldscherm(en)	Nee
Rolstoeltoegankelijkheid	Integraal toegankelijk.
Diefstal- en brandbeveiliging	Enkel brandmelders
Bliksembeveiliging	Nee
Gsm-operatoren	Nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

- Het pand is letterlijk herrezen uit de verbrijzelde bakstenen van de oude kerk, die vermengd met beton een zachte roze kleur geven aan het gebouw.
- Deze plek wenst duurzaam om te springen met ruimte en streeft naar een meervoudig en flexibel gebruik.
- Een nieuw gebouw dat beantwoordt aan de BEN-eisen, streeft een maximale CO2-reductie na. Het heeft een beperkte energievraag.

Biodiversiteit

De onmiddellijke omgeving van de kerk is zowel een groene als een blauwe ecologische parel.

Het uitgangspunt voor deze plek was een herstel van de oude meanders van de Kleine Nete. Zo werden twee oude meanders terug aan de huidige loop van de Kleine Nete gekoppeld. Hiervoor worden de natuur- en landschapswaarden geherwaardeerd en aangevuld.

Voor zowel het kasteeldomein als het Koetshuis is een inventaris opgemaakt.

Ook het Koetshuis wordt als park aanzien, want het hoort oorspronkelijk bij het kasteeldomein. Er is een hoogstamboomgaard, met, oude fruitbomen van appel en peer,

een brede houtkant, een soortenrijk permanent cultuurgrasland” en een vochtig wilgenstruikgewas op voedselrijke bodem.

Bouwfysische toestand

Nieuwbouw

Deze kerk is een volledige nieuwbouw, vandaag nog niet afgewerkt en in gebruik genomen.

Urgente problemen

Geen

Plannen om deze problemen aan te pakken

Geen

Geplande investeringswerken

Enkel onderhoud

Financiële gegevens

- Geen geplande investeringen, dit is een nieuwbouw
- Momenteel zijn er geen exploitatietoelagen betaald aangezien de kerk nog in opbouw is, er kan ook geen inschatting gemaakt worden voor deze legislatuur.

C. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Geografische ligging

Ferraris kaart (1771 – 1778)

Basiskaart GRB

Gewestplan

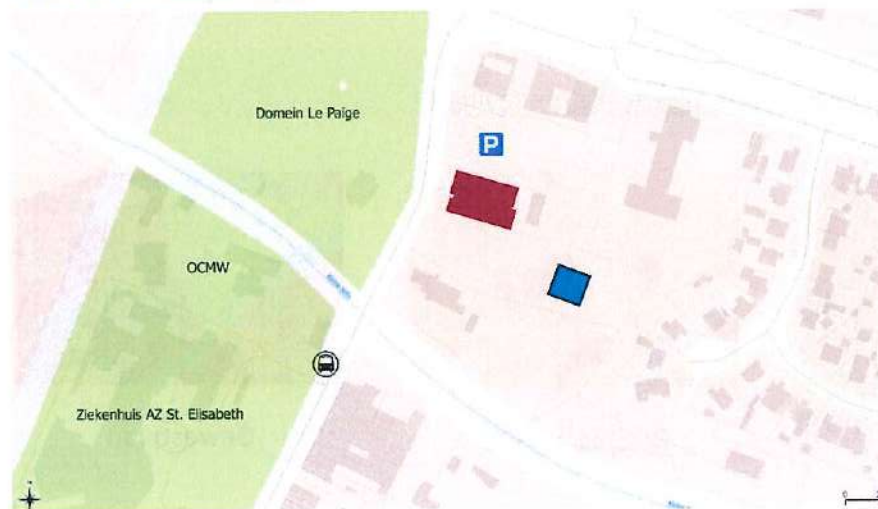
Rol van de kerk

Nieuwe kerk in aanbouw, gelegen langs de Nederrij, ligt schuin achter het koetshuis van kasteel Le Paige, op loopafstand van het ziekenhuis en de sociale dienst van de stad. De kerk ligt vlakbij de gesloopte Onze-Lieve-Vrouwekerk, de kapel van het ziekenhuis en de openlucht kathedraal in het park van Le Paige.

Nabije kerken

Publieke accommodatie

Eigendommen OCMW/*Stad*/Kerkfabriek/*Dekenaat*

D. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

<i>Eucharistievieringen</i>	geen
<i>Doopsels</i>	Af te wachten aantal / jaar
<i>Vormsels</i>	Af te wachten aantal / jaar
<i>Uitvaarten</i>	Af te wachten aantal /jaar
<i>Trouwen</i>	Af te wachten aantal / jaar
<i>Socio-cultureel gebruik</i>	Af te wachten aantal / jaar (concerten)

E. Toekomst

Nieuw statuut: A

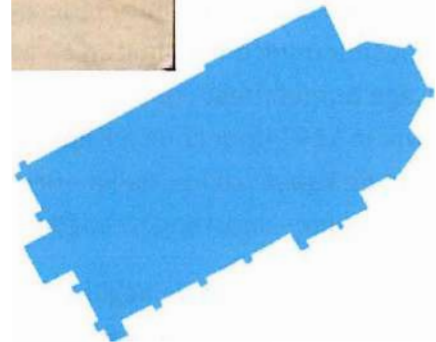
Dit is een nieuwe kerk in aanbouw. Deze kerk zal voor liturgische gelegenheden gebruikt worden (maar niet voor wekelijkse eucharistieviering) en biedt passanten gelegenheid tot verstillig. In combinatie met de vergroening van de restanten van de oude noodkerk, de vestenstructuur en de boomgaard vormt zij door haar unieke ontwerp een toeristische toegangspoort tot de stad en de Kempische heuvelrug. Door de bouw van deze kerk werd het legaat Le Paige uitgevoerd en kan ook het naburige kasteel voor de stad gevrijwaard worden.

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen.

3.3 Sint-Catharina

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

A. Identificatie

Naam: Sint-Catharina

Geografische ligging

Begijnhof 25, Herentals 2200

Provincie: Antwerpen

Kadastraal: Herentals 2 G 136

Bestemming: Woongebied met cultureel- historische en/of esthetische waarde

Plaats in kerkelijke structuur

Bisdom Antwerpen

Dekenaat Zuiderkempen

Pastorale eenheid Heilige Thomas

Eigenaar: OCMW Herentals, Nederrij 133a, 2200 Herentals

Vastgesteld bouwkundig erfgoed op de Inventaris Onroerend Erfgoed Vlaanderen

Bescherming: Erkend als monument

Besluit: Begijnhof: poortgebouw, poort, woningen en kerk

Datum: 13 augustus 1953

ID nr.: 537

B. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis parochie

Het oude begijnhof van Herentals werd gesticht vóór 1266. In 1270 werd het een aparte parochie, met een eigen kerk en kerkhof. Het bevond zich in het meest noordelijke stadsgedeelte, het Nieuwland, aan de overzijde van de Nete. In zijn bloeitijd moet het begijnhof zeer bevolkt zijn geweest. Rond 1470 waren er ca. 300 begijnen. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) stond Herentals enige tijd onder het gezag van de Oranjepartij (1576-1584). Om de omtrek van de stadswallen in te verkleinen werd in 1578 het Nieuwland inclusief het begijnhof, opgeofferd en met de grond gelijkgemaakt.

Met het herstel van het Spaanse gezag in 1584 konden de verspreide begijnen weer aan een hergroepering denken. In 1585 werd in de Hoge Burchtstraat (thans Burchtstraat) een huis gekocht dat als infirmerie werd ingericht. In 1590 verleende het stadsbestuur toestemming om 26 huizen en aanpalende gronden tussen de Hoge Burchtstraat en de Lage Burchtstraat (nu de Begijnenstraat en de steenweg op het Begijnhof) aan te kopen, wat in 1597 door koning Filips II werd bevestigd. In de eerste jaren werd gebruikgemaakt van de kapel van het Heilige-Drievuldigheidsgodshuis (waar vanaf 1613 het augustijnenklooster gevestigd was).

In 1599 begonnen de begijnen met de bouw van hun nieuwe kerk. In een recordtijd werden nog datzelfde jaar het koor en de dwarsbeuk afgewerkt, hoofdzakelijk met recuperatiesteen van (de kerk van) het oude begijnhof. De voltooiing van het schip en de zijbeuken volgde in 1614. Zelfs vele jaren na de oprichting van het nieuwe Begijnhof werden stenen aangevoerd van het oude hof.

Vanaf eind 1797 kwam een einde aan het Begijnhof als zelfstandige gemeenschap en werd het, samen met het Gasthuis, door de Franse overheersing onder het gezag geplaatst van een gemeentelijke instelling: de Commissie van Burgerlijke Godshuizen (vanaf 1925 COO, vanaf 1976 OCMW).

De begijnhofkerk werd op 18 juli 1842 officieel een kapelanie onder de Sint-Waldetrudisparochie. Het laatste begijntje overleed in het rusthuis in 1996.

De Begijnhofkerk is momenteel eigendom van het OCMW, het beheer ressorteert onder de parochie Sint-Waldetrudis.

Bron

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5357>

Gebouw en architecturale mogelijkheden

De kerk is een laatgotische pseudobasiliek van 1599-1614, centraal gelegen op het deels omhaagde voormalige kerkhof, aan de zuidzijde afgesloten door gietijzeren hekken. De bouwwerken begonnen in 1599 (zie inscriptie zuidgevel) met de oprichting van het koor en het transept, en in de oksels een "scholierenkoor" (noordzijde) en een sacristie (zuidzijde). Het schip en de zijbeuken werden voltooid in 1614 (zie jaarankers). In 1655 werd de aanbouw van een westportaal en de vergroting van het scholierenkoor in gesinterde steen in de oostgevel gefinaliseerd. De aanbouw van de zuidoostelijk gelegen bergplaats gebeurde in 1721 en ten slotte volgden het scholierenkoor en de grote sacristie tussen 1780 en 1787.

Verdere herstellingswerken vonden plaats in de achttiende en negentiende eeuw, waaronder het aanpassen van de vensters en het verwijderen van monelen en venstertraceringen. Bij de neogotische herinrichting van het interieur in 1874 kregen de -in de achttiende eeuw deels dichtgemaakte- koorvensters hun uitzicht met gotische tracering. Het neogotisch spitsboogvenster van de westgevel dateert uit 1932. De zuidelijke transeptgevel werd in 1884 verbouwd van trap- tot tuitgevel, volgens restauratieontwerp van P.J. Taeymans in 1899. Vooronderzoek voor restauratie gebeurde onder leiding van P. Bellemans en R. Steenmeyer in 1997-1998.

Typisch voor het gebouw zijn de verankerde bak- en zandsteenbouw met ritmerende steunberen onder geknikt zadeldak van bitumen, aandaken en een octogonale houten dakruiter (1754-1756) met open klokkenkamer onder een leien, peervormige bekroning. Rondboog- (schip en transept) en spitsboogvensters zijn gevat in bakstenen omlijstingen onder een doorlopende waterlijst.

Veelvuldige sporen van de diverse bouwfasen, veranderings- en herstellingswerken zijn zichtbaar (bouwnaden, gedichte muuropeningen, resten van bepleistering). De kerk is opgetrokken met recuperatiematerialen van het vroegere noordelijk gelegen begijnhof buiten de stad: baksteen en witte natuursteen (Gobertange en sporadisch Balegemse zandsteen) voor plint, speklagen en dekstenen, sporadische verwerking van ijzerzandsteen in de plint. Negentiende-eeuwse en twintigste-eeuwse herstellingen in Euville zijn zichtbaar (onder andere vensterdorpels, dekstenen en waterlijsten).

Volgens het materieel-technisch onderzoek waren de buitengevels, omwille van het onregelmatige recuperatiemateriaal aanvankelijk voorzien van een afwerkingslaag. Het bakstenen parement had een rode beschildering met ingesneden voegen en ook de zandstenen elementen (plint, omlijstingen en speklagen) hadden een steenkleurige bepleistering met fijne imitatievoegen.

Omwille van de homogeniteit met het later gebouwde schip werden op gelijkaardige wijze imitatie-speklagen aangebracht tussen plint en vensterdorpels van koor en kruisbeuk. Vermoedelijk werden in de vensteromlijstingen met de rood beschilderde baksteen alternerende imitatieblokken aangebracht en kregen ook de waarschijnlijk bakstenen monelen en het maaswerk van de vensters een natuursteenkleurige afwerking. Hoe lang deze buitenafwerking werd onderhouden kon niet achterhaald worden, maar op de

bouwonderdelen van 1655 werden geen sporen aangetroffen van dergelijke afwerkingslaag.

Volgens oude documenten werden de westgevel en het portaal vanaf de achttiende eeuw tot einde negentiende eeuw volledig bepleisterd en gekalkt, terwijl een foto van vóór 1891 toont dat de vensters een gekalkte bandomlijsting hadden. Dit uitzicht wijzigde bij de restauratie van einde negentiende eeuw, toen opnieuw bepleisterde imitatiespeklagen werden aangebracht en de vensteromlijstingen een geblokte omlijsting kregen met bepleisterde imitatieblokken in contrast met de baksteen.

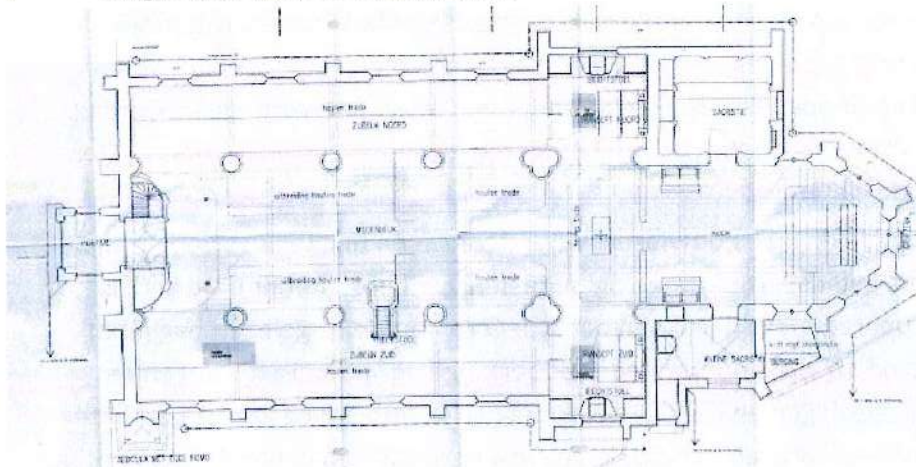
Hoewel bij deze restauratie de roodschildering van het baksteenparement niet werd hernomen, werden hier en daar onregelmatigheden in het metselwerk gecamoufleerd met imitatiebaksteenbeschildering (westgevel schip, top zuid-transeptgevel en dagkanten koorvensters).

Bron

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5357>

Oppervlakte

- oppervlakte 535 m² (kadaster) en 513.5 m² (GIS):
- Lengte 36.5 m en Breedte 15,5 m

Opbouw

Exterieur vooraanzicht

Exterieur zijaanzicht

Interieur vooraanzicht

Interieur achteraan

De plattegrond ontvouwt een uitspringend vierkant portaal, een driebeukig schip van vier traveeën, een transept van één travee, een koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting, sacristieën in kooroksels en aansluitende bergplaats aan zuidzijde.

De westelijke tuitgevel rust op schouderstukken en is doorbroken door neogotisch spitsboogvenster (1932) met monelen en traceringen van Euvillesteen in gecementeerde omlijsting onder jaarankers "1614". Onder het venster zijn sporen waarneembaar van een vroeger, groter venster.

Verder zijn ook kenmerkend: het uitspringende portaal van 1655, de trapgevel met overhoeks topstuk en bolornament, de korbboogpoort in geprofileerde zandstenen omlijsting onder een negentiende-eeuws korbboogvenster met ijzeren roeden en de platte lagen van gesinterde steen.

Men vindt ook rondboogdeuren in zandstenen omlijsting in de zijgevels; een getrapte noordelijke transeptgevel met een overhoeks topstuk, een sacristie met gelijkaardige noordgevel met een gedicht spitsboogvenster en - evenals aan oostzijde - bouwnaden en deels gesinterde ontlastingsbogen van de gedichte rechthoekige vensters.

Vroegere vensters van het "pakhuis" bevinden zich onder het scholierenkoor, een soort doksaal voor de begijnen-zangeressen (de zogenaamde scholieren) dat met een houten hekwerk uitgaf op het priesterkoor.

De oostgevel heeft een rechthoekige, beluikt achttiende-eeuws venster in hardstenen omlijsting met rechts ".55" van gesinterde steen als referentie aan het verbouwingsjaar 1655.

In het koor bevinden zich spitsboogvensters met natuurstenen neogotische tracering (1874). Aan zuidelijke transeptgevel met tuitgevel (1884) is een aansluitend lessenaarsdakje aanwezig ter bescherming van de muurschildering "Christus op de olijfberg" van C. Fimmers uit 1958, mogelijk aangebracht ter vervanging van een oudere afbeelding (zie archivalia en achttiende-eeuws lithografie).

In zuidoostelijke kooroksel vindt men een L-vormige "kleine" sacristie met rechthoekig betralied venster en aansluitend een lage gesloten bergplaats (1721) onder half-schilddak (bitumen) op geprofileerde houten modillons. Boven de verhoogde rechthoekige sacristiedeur is een smalle rechthoekige nis te zien en zandstenen gevelsteen met inscriptie "IHS/1599".

Tegen de zuidwestelijke hoektravee bevindt zich een vierkant aanbouwsel met "Christus op de koude steen" opklimmend tot begin van de achttiende eeuw (zie afbeelding uit 1720) en hersteld in de negentiende eeuw (zie gebruik Euvillesteen).

Natuurstenen plint waarop bepleisterde en beschilderde lisenen en gebuikte, beschilderde houten zuiltjes onder afgewolfde bedaking (bitumen) op houten modillons. Een gepolychromeerd houten beeld uit begin achttiende eeuw met loden mantel van 1899, is gerestaureerd in 1998-1999 en is (voorlopig) ondergebracht in het Begijnhofmuseum (zie nummer 13).

Glasramen in koor dateren van 1874 zijn door L. Pluys vervaardigd naar ontwerp van E. Dujardin. De glasramen in transept dateren van circa 1888-1890 en zijn van de hand van G. Jaminé.

Waardevol interieur/cultuurgoederen

Bepkeisterd en beschilderd interieur met spitsboogarcade op zuilen met plaasteren koolbladkapitelen, in 1874 aangebracht ter verrijking van de eenvoudige kapitelen volgens de Kempische gotiek. Beschilderde houten tongewelven, zuidelijke sacristie met stenen kruisgewelf.

Koor en kruising zijn versierd met neogotische decoratieve olieverschilderingen door J. Van Aerschot en zonen van 1874: arma Christi (gewelf), genadestoel (noordelijke koormuur), annunciatie (zuidelijke koormuur) en tetramorf (zwikken van de kruising) omgeven door een decor van neogotische florale en geometrische motieven.

Kruisbeuk en schip met cementbepkeistering (1932) en beschilderd in imitatie-natuursteen: simili-ijzerzandsteen voor de plinten en imitatie witte steen voor de muren en de zuilen.

Mobilair

Schilderijen grotendeels bewaard in het begijnhofmuseum. Diverse gepolychromeerde houten beelden uit de zestiende tot de negentiende eeuw: Calvarie (zestiende eeuw), Piëta (eerste helft zeventiende eeuw), Heilige Antonius van Padua (achttiende eeuw), Sint-Franciscus (achttiende eeuw), Heilige Familie en Heilige Begga (negentiende eeuw).

Meubilair

Hoofdaltaar van marmer en albast uit 1889 door P. Peters, met koperen bekroning door J. Van Rijswijck en tabernakel in edelsmeedwerk. Zijaltaren: gemarmerde houten portiekaltaren (zeventiende eeuw), in de negentiende eeuw verbouwd en meermaals overschilderd. Twee koorbanken, vermoedelijk opklimmend tot 1670-1673, mogelijk van schrijnwerker J. Verbuecken en het Antwerpse beeldhouwersatelier van de familie Verbruggen. Communiebank van 1664-1667 door J. Van Tendelo. Eiken preekstoel van 1680 door J. Verbuecken en Peeter Verbruggen. Eiken biechtstoel, gedateerd "Anno 1634" in kleine sacristie, voorts in transept herhaaldelijk aangepaste biechtstoelen, voornamelijk vervaardigd in eik, aan noordkant biechtstoel uit begin negentiende eeuw naar model van de vermoedelijk in 1784 aangekochte biechtstoel aan de zuidkant.

Voorzieningen

Sanitair	Geen
Verwarming	Centrale verwarming op gas (bouwjaar 2004)
Verlichting	Algemene ledverlichting
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, er is geen opstap aan de hoofdingang. (wel is er geen toegang tot het koorgedeelte)
Diefstal- en brandbeveiliging	Aanwezig via firma Alertis, er wordt binnenkort mogelijk overgeschakeld naar AEW security
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Financiële gegevens

- Investerings

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2024	Restauratie orgel	Bedragen gunning: 383.190,06 euro + erelonen 22.952,28 euro	In uitvoering
2025			
2026			
		Inbreng van kerkfabriek is 81.922 euro	
		Inbreng van Agentschap Onroerend Erfgoed is 235.860 euro	

- Exploitatietoelagen

Voor de Sint-Waldetrudiskerk en de Sint-Catharinakerk worden er momenteel geen exploitatietoelagen betaald door de stad. Er wordt voor de huidige legislatuur geen toelagen voorzien.

- Er wordt huur betaald voor het orgel (ongeveer 1/3 in Sint-Catherinakerk)
- Er wordt 2.660 euro per jaar betaald voor de openkerkdagen in de Sint-Waldetrudiskerk en de Sint-Catharinakerk

2019	2020	2021	2022	2023	2024
0	0	0	0	0	0
+660	+660	+660	+660	+660	+660
+1.330	+1.330	+1.330	+1.330	+1.330	+1.330

2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	0	0	0	0	0
+3.000	+3.000	+3.000	+3.000	+3.000	+3.000
+1.330	+1.330	+1.330	+1.330	+1.330	+1.330

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

- De stad heeft bij het Agentschap Onroerend Erfgoed een aanvraag gedaan voor een onderzoekspremie om energie-audit te laten uitvoeren. Eventuele toekomstige kansen op het gebied van duurzaamheid zullen hieruit moeten blijken.

Biodiversiteit

De kerk bevindt zich midden de grasvlakte, centraal in het begijnhof

Bouwfysische toestand

Laatste inspecties Monumentenwacht

1999 – 2008 - 2021

Opmerkingen

1. Historisch orgel verdient aandacht
2. Het gebouw is in goede staat.
3. Onderhoud van het schrijnwerk en de daken is nodig.

Urgente problemen

- Vochtige muren in het portaal.
- Dakwaterafvoer
- Schijnwerk en beglazing

Plannen om deze problemen aan te pakken

- De situatie wordt opgevolgd.
- Restauratie van het orgel is in uitvoering

Geplande investeringswerken

Restauratie orgel:

- Subsidie van het Agentschap Onroerend Erfgoed is toegekend
- Restauratiewerken zijn toegewezen aan Schumacher Orgelbouw bvba
- Begindatum is 23/09/2024, met uitvoeringstermijn van 400 werkdagen

C. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Geografische ligging

Ferraris kaart (1771 – 1778)

Basiskaart GRB

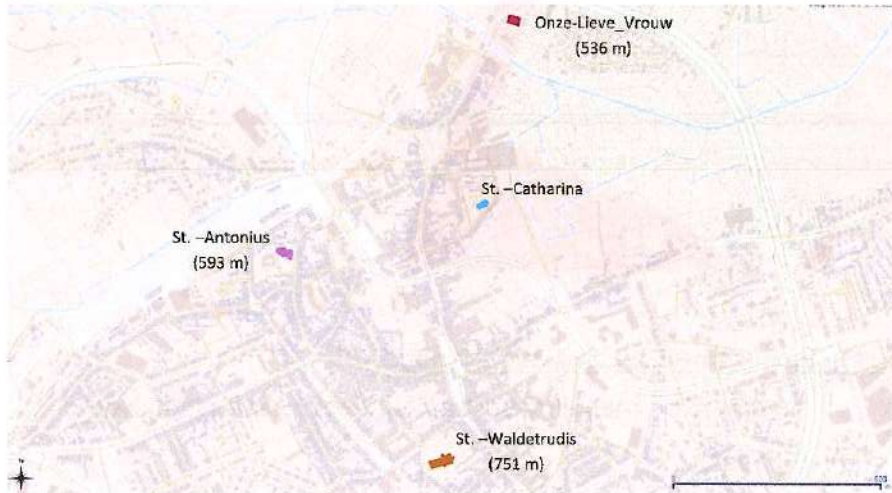
Gewestplan

Rol van de kerk

De kerk vervult een prominente centrale rol in het beschermde stadsgezicht Begijnhof, gelegen tussen de Burchtstraat en de Begijnenstraat, gebouwd vanaf 1597 na afbraak van het voormalige Begijnhof tegenover het Oud Gasthuis aan de Nete.

De kerk zelf heeft een erkenning als monument, net als de poortgebouwen, het fundatiehuis en de infirmerie. Het Begijnhof en zijn kerk is één van de toeristische trekpleisters van Herentals.

Nabije kerken

Publieke accommodatie

Eigendommen OCMW/Stad

D. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eucharistievieringen	Hier worden geen eucharistievieringen meer georganiseerd
Doopsels	60 /jaar
Vormsels	0 /jaar
Uitvaarten	60 /jaar
Trouwen	5 /jaar
Socio-cultureel gebruik	50 /jaar (concerten, decanale zangavonden, voordrachten) <ul style="list-style-type: none">• Er wordt 7 uur per week orgelles van de academie gegeven• Geleide bezoeken met stadsgids• Informatievergaderingen door stad• Van juni tot september is de kerk 3 dagen per week open, voor vrije bezoeken• 4 concerten en één theatervoorstelling per jaar• Stille momenten georganiseerd door de scholen (150 leerlingen)

E. Toekomst

Huidig statuut: A

Nieuw statuut: A

Dit middelpunt van het begijnhof blijft, gezien haar culturele en historische waarde, behouden.

De stad heeft tijdens de vorige legislaturen ingezet op erfpachten van begijnhofwoningen. Hierdoor is er een levendige samenleving ontstaan rond dit kerkgebouw.

Gezien het veelvuldige gebruik door de parochie blijft het kerkgebouw behouden voor de erediensten, maar wordt ook veelvuldig gebruikt voor nevenactiviteiten.

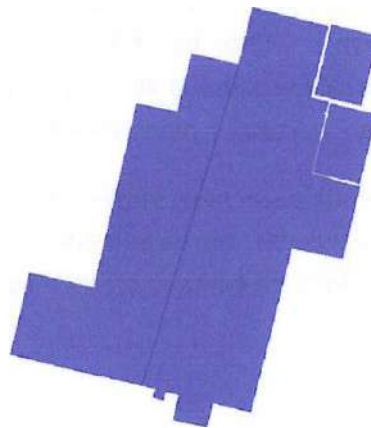
Binnenkort komt er in de binnenstad een tweede grote kerk, de nieuwe Onze-Lieve-Vrouw-op-'t-zand-aan-de-Nete, naast de bestaande Sint-Waldetrudiskerk. De Sint-Catharinakerk wordt pastoraal beschouwd als bijkerk, waarbij in de Sint-Catharinakerk voornamelijk de huwelijken en uitvaarten plaatsvinden.

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen.

3.4 Sint-Antonius van Padua

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

A. Identificatie

Naam: Sint-Antonius van Padua

Geografische ligging

Kapucijnenstraat 7, Herentals 2200

Provincie: Antwerpen

Kadastraal: Herentals 1 F 143g en 143L

Bestemming: woongebied

Plaats in kerkelijke structuur:

Bisdom Antwerpen

Dekenaat Zuiderkempen

Pastorale eenheid Heilige Thomas

Eigenaar: Vereniging Vlaamse Kapucijnen, Ossenmarkt 14, 2000 Antwerpen

B. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Bescherming	Bouwkundig erfgoed
Besluit	Besluit van de administrateur-generaal houdende de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed
Datum	28 november 2014
ID nr.	47085

Geschiedenis parochie

Het Kapucijnenklooster met kloosterkerk werd opgericht in 1896. Op 12 juni 1965 werd de kloosterkerk de kapelanij van Sint-Waldetrudis. Op 12 oktober 1965 werd de parochie zelfstandig.

Beschrijving huidig kerkgebouw

Neogotische kloosterkerk van 1896-1897 naar ontwerp van J. Van den Plas. Eénbeukige kruiskerk met schip van vijf traveeën, transept van één travee en vlak afgesloten koor van twee traveeën, onder leien zadeldak. Sobere baksteenbouw met eenvoudige spitsboogvensters. Puntgevel met natuurstenen aflijning, centrale nis met Sint-Antoniusbeeld van beeldhouwer Fonteyne (1900). Laag, uitspringend portaal onder leien zadeldakje, spitsboogdeur. Links neogotische kapel op arduinen sokkel met gepolychromeerde piëta.

Aansluitend: voormalige kloostervleugel van het, na brand, herbouwde klooster van 1934-1935 naar ontwerp van J. Goeyvaerts. Vernieuwde bakstenen lijstgevel van vijf traveeën en twee bouwlagen onder leien zadeldak (nok parallel aan de straat) met aflijnende rondboogfries. Licht getoogde en rechthoekige vensters, laatstgenoemde onder segmentboogveld met decoratief metselwerk. Verdiepte rondboogdeur. Overige kloostervleugels gesloopt in 1994 ten behoeve van de tuin naar ontwerp van tuinarchitect F. Geerts aansluitend bij het rustoord van 1991-1993 naar ontwerp van architectenbureau Van Boxel.

Bron	Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Parochiekerk Sint-Antonius, Inventaris Onroerend Erfgoed [online] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/47085
------	---

Geplande investeringswerken

Geen

Financiële gegevens

- Geen geplande investeringen gekend)
- Exploitatietoelagen + huur Pastorie

2019	2020	2021	2022	2023	2024
26.156,20	29.757,80	23.964,42	40.740,27	38.652,50	40.450,97
	+5.774,76	+5.811,76	+6.114,12	+5.811,76	+6.851,00

De kerkraden hebben nog geen ontwerpen van meerjarenplanning doorgegeven. Voor 2025 – 2030 werd een inschatting gemaakt via een gemiddelde van bedragen 2019-2023 + 10%. Voor de huur van de pastorie zijn er afgeronde bedragen opgenomen vanaf 2026.

2025	2026	2027	2028	2029	2030
35.040	35.040	35.040	35.040	35.040	0
+7.032,20	+7.100	+7.100	+7.100	+7.100	0

C. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Geografische ligging

Ferraris kaart (1771 – 1778)

Basiskaart GRB

Gewestplan

Rol van de kerk

De kerk, gekend als 'de Paterskerk', bevindt zich in de stationsomgeving, langsheen de Kapucijnenstraat, een dicht bebouwde, gebogen straat met hoofdzakelijk twintigste-eeuwse bouwing. De kerk en aanpalend klooster (nr.7), gelegen aan de westzijde van de

straat vervullen een prominente rol binnen het straatbeeld, ernaast bevindt zich de aangepaste neotraditionele Sint-Antoniuszaal van 1931 naar ontwerp van F. Verbuecken

Nabije kerken

Publieke accommodatie

Eigendommen OCMW/Stad/Kapucijnen/Dekenaat

D. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eucharistievieringen 4x wekelijks
maandag, vrijdag, zaterdag & zondag
Gemiddeld 25 mensen / viering

Doopsels 8 / jaar

Vormsels 0 / jaar

Uitvaarten 7 /jaar

Trouwen 0 / jaar

Socio-cultureel 4 / jaar (concerten)
gebruik

E. Toekomst

Huidig statuut: C

Nieuw statuut: C

Momenteel werkt deze parochie pastoraal autonoom en is er geen druk op de werking van de pastorale eenheid. De paters zorgen zelf voor de liturgie en zetten de deuren open voor iedereen die wil aansluiten.

Tegenwoordig is dit een kloosterkerk én een parochiekerk. In het vorige kerkenbeleidsplan was opgenomen dat in 2030 dit gebouw enkel een kloosterkerk zou blijven. De Sint-Antonius van Paduakerk komt dan terug in het patrimonium van de vzw Vlaamse Franciscanen. Vanaf 1 januari 2030 vervalt de decretale verplichte financiële tussenkomst voor de stad in de exploitatie en de noodzakelijke veiligheids- en instandhoudingswerken. Tenzij de pastorale realiteit of de visie van de paters voor deze datum wijzigt -zij zijn verantwoordelijk voor de bestemming van het gebouw-, blijft dit het geval.

Het kerkbestuur maakt een voorbehoud en zal in 2026 gesprekken opstarten zodat uitgezocht wordt welke toekomst de Franciscanerkerk in Herentals kan hebben.

Het onttrekken aan de eredienst van de Sint-Antonius van Paduakerk kan enkel door de paters beslist worden.

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen.

3.5 Sint-Waldetrudis

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

A. Identificatie

Naam: Sint-Waldetrudis

Geografische ligging

- Kerkstraat zonder nummer, Herentals 2200
- Provincie: Antwerpen
- Kadastraal: Herentals 1 F 437b
- Bestemming: Woongebied met cultureel- historische en/of esthetische waarde

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom Antwerpen
- Dekenaat Zuiderkempen
- Pastorale eenheid Heilige Thomas

Eigenaar: Kerkfabriek Parochie Sint-Waldetrudis, Kerkstraat 11, 2200 Herentals

B. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Bescherming	Erkend monument
Besluit	Parochiekerk Sint-Waldetrudis
Datum	30 mei 1936
ID nr.	5304

Geschiedenis parochie/kerk

De oudste vermelding van de kerk dateert van 1186. De kerk werd afgesplitst van het begijnhof in 1270. Het kapittel werd opgericht in 1367 en heeft vermoedelijk niet of nauwelijks gefunctioneerd.

Vanaf het einde zestiende eeuw werd het kapittel meestal gebruikt als zetel van de dekenij. De pastoor legde in 1798 de eed van trouw aan de Franse republiek af, waardoor al het bezit behouden bleef.

De begijnhofkerk werd op 18 juli 1842 officieel een kapelanij onder de Sint-Waldetrudisparochie. De afsplitsing van de nieuwe parochies resulteert in de Onze-Lieve-Vrouwkerk van 1936, de Sint-Antoniuskerk van 1965 en de Sint-Jankerk van 1966.

Beschrijving huidig kerkgebouw

Georiënteerde kruisbasiliek in Brabantse gotiek, in de volksmond zogenaamd "Bovenkerk". Laag transept en kruisingstoren met kenmerken van de sobere Brabantse hooggotiek, opklimmend tot de veertiende eeuw; koor met kooromgang en zijkapellen uit de vijftiende eeuw, toegeschreven aan Gillis van den Bossche: koor in de overgang van hoog- naar laatgotiek, opgetrokken tussen 1417 en 1449. De bouw van het driebeukige schip in laatgotische stijl startte in 1453.

Na het verval van oostelijke koorpartij onder het Staatse bewind (1576-1584) werd het koor recht afgesloten door bakstenen muren (zie jaartallen 1626 en 1646 van gesinterde baksteen in de zijkoren). Het westportaal dichtgemetseld eind zestiende eeuw, heropend in 1934. De toren werd na de stormschade herbouwd in 1606-1607, de spits werd door de brand verwoest in 1769, aanvankelijk vervangen door klokvormige bekroning en in 1901 door een naaldspits. De sacristie is van 1785. Westelijk spitsboogvenster, gesloten bij de plaatsing van het orgel in 1770, werd hersteld in 1966-1968. Algemene restauraties vonden plaats onder leiding van P.J. Taeymans vanaf 1878 en in 1974-1978 naar ontwerp van J.L. Stynen. Neogotisch hek aan straatzijde van 1934.

Het pand is opgebouwd als een georiënteerde kruisbasiliek met vierkante kruisingstoren van Ledische zandsteen met driebeukig schip van zeven traveeën, vlak afgesloten transept van twee traveeën en een koor van drie rechte traveeën, tegen het koor lagere zijkapellen en sacristie, doopkapel ten noordwesten; leien bedaking. De traveeën worden geritmeerd

door versneden steunberen, verder doorlopende kordons, steigergaten (schip en toren) en spitsboogvensters met omlopende waterlijst en gotisch maaswerk, onder meer drielob- en visblaasmotief.

Westelijke puntgevel heeft een bekronend kruis, twee rechthoekige deuren onder een blind spitsboogveld, penant met driekwartzuil en bekronende drielobnis waarin beeld van de patroonheilige (1978, M. Peeters), geheel gevat in een geprofileerde verdiepte spitsboogomlijsting. Hogerop een breed meerlichtsvenster met maaswerk, polygonale traptoren ten zuiden.

Ten noordwesten bevindt zich de aangebouwde doopkapel onder lessenaarsdak met korfboogdeurtje in een geprofileerde omlijsting aan noordzijde.

De gewelven van de middenbeuk en het koor komen neer op markante uitwendige steunberen, die door de gewelven van de zijbeuken doorlopen in het interieur als consoles neerkomen op de kapitelen van de zuilen.

Vlak afgesloten transeptarmen, met in de noordelijke transeptarm, een korfboogdeur onder een spitsboogveld in een geprofileerde omlijsting met een Onze-Lieve-Vrouwebeeld (1880, L. Bartels) en een overluifeld houten kruisbeeld (1854) tegen westgevel.

Vierkante kruisingstoren met spitsbogige galmgaten, steigergaten en muurankers; polygonale traptoren op de noordoostelijke hoek.

Koorpartij met toepassing van de gotische vormtaal: omlopende balustrade, schijntriforia met drie- en vierpasmotieven, pinakels, hogels, kruisbloemen, spitsboognisjes en waterspuwers.

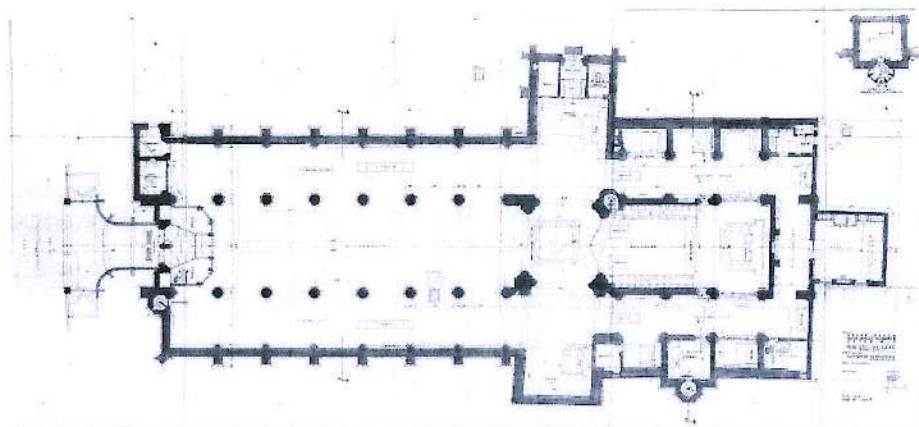
Aan de zuidzijde bevindt zich de licht uitspringende oude sacristie met het achzijdige zogenoemde "zilvertoreke", de vroegere schatkamer, met open lantaarn en kegelvormige spits.

Verankerde bakstenen zeventiende-eeuwse oostgevels met verwerking van oudere elementen zoals zuilen en hoekblokken van zandsteen, sporen van ijzerzandsteen aan de noordzijde. Zijkoren met dubbele tuitgeveltjes met muurvlechtingen; korfboogdeurtje in de noordoostelijke travee. Tegen het koor bevindt zich een aangebouwde rechthoekige sacristie van 1785, met bakstenen lijstgevels, geprofileerde daklijst onder leien tentdak, en betraliede rechthoekige vensters in een bandomlijsting.

Bron Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Parochiekerk Sint-Waldetrudis, Inventaris Onroerend Erfgoed [online]

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47091>

Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte: 1.778m² (GIS)

Lengte: 250 m - Breedte: 35 m

Waardevol interieur/cultuurgoederen

Het interieur van de kerk is deels bepleisterd en wordt gekenmerkt door spitsbogen die rusten op zuilen met koolbladkapitelen of iconisch kapitelen (koorpartij) met als afbeeldingen, bijbelse figuren zoals Adam en Eva, Mozes, David, Isaac, Abraham en Noë. De kruisribgewelven zijn voorzien van bewerkte sleutels. Het lagere kruisribgewelf onder de toren rust op bundelpijlers. Het koor bevat een schijntriforium en toont nog resten van negentiende-eeuwse polychromie.

De kerk herbergt een rijke kunstcollectie, alle objecten kunnen hier niet worden vermeld. Voor een meer gedetailleerde inventaris: Cools J., *De Sint-Waldetrudiskerk te Herentals*. Gids voor de bezoeker, Herentals, 1997.

In de kerk bevinden zich talrijke schilderijen uit de zestiende eeuw tot de eerste helft van de negentiende eeuw. Deze schilderijen zijn thematisch opgesteld: heiligenlevens, legenden en mirakels in de noordelijke kooromgang, taferelen uit het Oude Testament en over de Geboorte in de zuidelijke kooromgang, taferelen uit het leven van Christus in de zuidelijke zijbeuk en Passietaferelen in de noordelijke zijbeuk. Het merendeel van deze schilderijen dateert uit de zeventiende eeuw en is afkomstig uit het atelier van bekende meesters, sommigen zijn oude kopieën of anonieme werken. Van de Herentalse schildersdynastie Francken (zestiende-zeventiende eeuw) zijn er een negental werken waaronder enkele drieluiken.

De kerk beschikt over een uitgebreide verzameling beelden uit de periode van de vijftiende tot de negentiende eeuw, met als blikvanger het Brusselse retabel van Passier Borreman (circa 1520): De marteling van Sint-Crispien en Crispiniaan.

Het barokke Onze-Lieve-Vrouwe-altaar (gemarmerd hout, einde zeventiende eeuw), behoort tot de opmerkelijke liturgische meubelstukken. Maar ook andere altaren zijn er gehuisvest, al dan niet toegeschreven aan J. Verbuecken (gemarmerd hout, einde

zeventiende eeuw) onder meer Sint-Anna-altaar, Sint-Antoniusaltaar, Sint-Jansaltaar, hoogaltaar van 1778 naar ontwerp van C. Kenis, uitgewerkt door A.J. Vasseur; classicistische altaren, onder meer van het Heilig Kruis (gemarmerd hout, einde achttiende eeuw - eerste helft negentiende eeuw) en neogotisch Sint-Jozefsaltaar (tweede helft van de negentiende eeuw).

Het koorgestoelte (1661-1664) vervaardigd door J. Verbuecken en J. Van Tendelo bevat snijwerk van P. Verbruggen. Neogotische communiebanken met balustrades en kolommen (1880) zijn dan weer van L. Van Ryswyck. De marmeren preekstoel is een ontwerp van R. Lemaire (1950). De kerk bezit meerdere biechtstoelen uit 1651 door de Herentalse schrijnwerker J. Van Tendelo met beelden uit het atelier van P. Verbruggen, régence-biechtstoel (1756) van J. Verbuecken met beelden van P. Van Dyck.

Het doksaal is voorzien van een rococo-orgelfront. Het orgel werd gebouwd door F.J. en L.F. Verbuecken naar het model van A. Van Berckelaer. Het schrijnwerk is van J. Van Hove en beeldhouwwerk door J. Brasseur en W. Mavou. Het orgel is hersteld door B. Pels-D'Hondt in 1966-1968.

Een bijzonder kunstobject is de romaanse doopvont van Doornikse hardsteen (eerste helft van de dertiende eeuw) voorzien van een koperen deksel dat vervaardigd is in 1642 door G. Van Opstal. De zuidelijke kruisbeuk bevat muurschildering uit de vijftiende eeuw. Het hek van de doopkapel dateert uit de vijftiende eeuw, het rococo koorhek is van de achttiende eeuw. In de kerk bevindt zich een muurkast met renaissancesnijwerk (eerste helft van de zestiende eeuw) en een relikwiekast (J. Spoeden, 1685-1686) met een reliekschrijn van Sint-Waldetrudis (1685-1686).

De sacristie behuist classicistische kasten en lambriseringen van circa 1785. In het koor hangt een zesarmige zeventiende-eeuwse luchter. Verder bewaart de kerk naamlijsten van de Broederschap van de Heilige Drievuldigheid (eerste helft van de achttiende eeuw). Tot het neogotische kerkmeubilair behoren onder meer lichtkronen (1869-1879) en een tabernakel (1869) van L. Van Ryswyck.

In het zuidelijk transept bevinden zich verschillende grafstenen, waarvan de oudste teruggaan tot de vijftiende eeuw. Een glasraam met afbeelding van Sint-Antonius-Kluizenaar (1588, gerestaureerd in 1878) bevindt zich in de Sint-Antoniuskapel (zuidelijke kooromgang). De overige glasramen dateren uit de periode van 1878 tot circa 1920.

Exterieur/interieur

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Exterieur vooraanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Exterieur zijaanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Interieur vooraanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Interieur achteraanzicht

Voorzieningen

Sanitair	3 Wc's
Verwarming	Centrale verwarming op gas (bouwjaar 1993)
Verlichting	Algemene ledverlichting
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig, aankoop in overweging
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja hellend vlak aan de zij-ingang.
Diefstal- en brandbeveiliging	Aanwezig via AEW security

Bliksembeveiliging Ja

Gsm-operatoren Nee

Bouwfysische toestand

Laatste inspectie Monumentenwacht

07/10/2016, 25/10/2016, 22/11/2016, 7/10/2019, 10/10/2019, 24/7/2023, 2/8/2023

Conclusie inspectieverslag

Geen

Urgente problemen

Geen

Plannen om deze problemen aan te pakken

Geen

Geplande investeringswerken

Er zijn net ingrijpende dakwerken uitgevoerd.

Financiële gegevens

- Geplande investeringen

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2024-2025	Restauratie daken fase 2	Bedrag gunning is 500.478,91 euro Subsidie Agentschap Onroerend Erfgoed is 281.052,22 euro Als inbreng stad is 54.856,66 euro betaald	In uitvoering

- Voor de Sint-Waldetrudiskerk en de Sint-Catharinakerk worden er momenteel geen exploitatietoelagen betaald door de stad. Er wordt voor de huidige legislatuur geen toelagen voorzien.
- Wel wordt er huur betaald voor de pastoriewoning in de Kerkstraat, voor de huur van de pastorie zijn er afgeronde bedragen opgenomen vanaf 2026.
- Er wordt huur betaald voor het orgel (ongeveer 2/3 in Sint-Waldetrudiskerk)
- Er wordt 2.660 euro per jaar betaald voor de openkerkdagen in de Sint-Waldetrudiskerk en de Sint-Catharinakerk

2019	2020	2021	2022	2023	2024
0	0	0	0	0	0
+14.432,64	+14.529,84	+14.622,96	+15.383,72	+17.019,32	+17.237,80
+ 1.325	+ 1.325	+ 1.985	+ 1.325	+ 1.325	+ 1.325
+1.330	+ 1.330	+ 1.330	+ 1.330	+ 1.330	+ 1.330

2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	0	0	0	0	0
+17.582,56	+17.600	+17.600	+17.600	+17.600	+17.600
+6.000	+3.000	+3.000	+3.000	+3.000	+3.000
+ 1.330	+ 1.330	+ 1.330	+ 1.330	+ 1.330	+ 1.330

C. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Geografische ligging

Ferraris kaart (1771 – 1778)

Basiskaart GRB

Gewestplan

Rol van de kerk

De kerk vervult een centrale rol binnen de ontstaansgeschiedenis van Herentals. De stad is ontstaan uit twee zelfstandige kernen, namelijk een landbouwvestiging rond de Sint-Waldetrudiskerk als een allodium (villa) van het kapittel van de reguliere kanunnikessen van Bergen en anderzijds een noordelijk gelegen handelsnederzetting in de loop van de twaalfde eeuw ontstond aan de Nete.

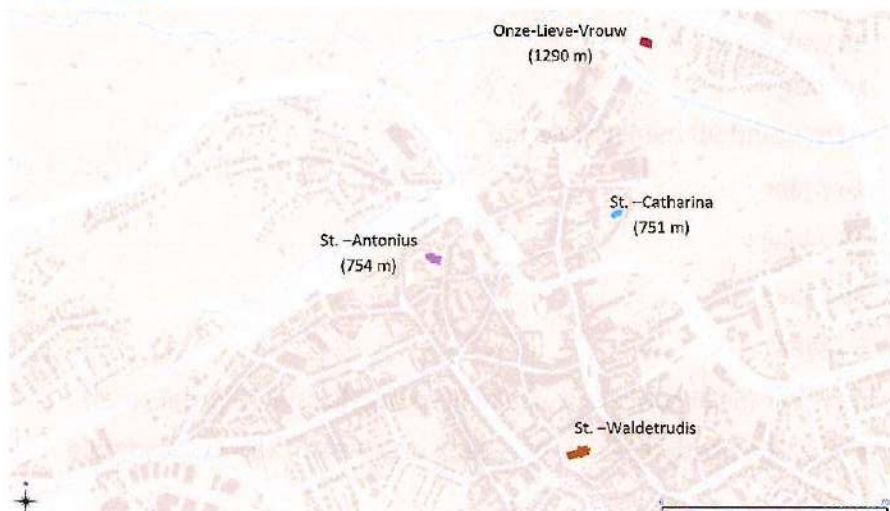
Op kerkelijke vlak kende Herentals, met uitzondering van het begijnhof, slechts één parochie van vóór 1186 tot 1936: de Sint-Waldetrudis. In 1186 schonk de bisschop van Kamerijk het altaar van Herentals aan het kapittel van Bergen. Het kapittel van Herentals

werd opgericht in 1367, bleef slechts kort bestaan. In 1531 kwam het personaat van Herentals, met alle inkomsten in het bezit van het kapittel van Hoogstraten.

Het belang van Herentals wordt verder onderstreept door de aanwezigheid van een aantal geestelijke instellingen. Zo werd er rond 1253 een gasthuis opgericht, een begijnhof (vóór 1266), het Besloten Hof (1410), een minderbroedersklooster (1472) en een refugiehuis van de Mechelse augustijnen (1521). Pas in de twintigste eeuw, onder invloed van de demografische evolutie, ontstonden er nieuwe parochies opgericht: Onze-Lieve-Vrouw (1936), Sint-Antonius (1965) en Sint-Jan-de-Doper (1966).

De kerk zelf vervult een prominente rol midden in het centrum aan het kerkplein. Dit nagenoeg rechthoekig, gekasseide plein ontstaan bij de opheffing van het kerkhof rondom de kerk (begin jaren 1960) en de afbraak van de huizen in de Kerkstraat. De kerk is gelegen langs de Kerkstraat, een rechte verbindingsstraat tussen de Grote Markt en het Kerkplein met bebouwing vanaf de negentiende eeuw.

Nabije kerken

Publieke accommodatie

Eigendommen Stad/Kerkfabriek

D. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eucharistievieringen	1x wekelijks zondag Gemiddeld 90 mensen/viering
Doopsels	14 / jaar
Vormsels	65 / jaar
Uitvaarten	34 / jaar
Trouwen	6 / jaar
Socio-cultureel gebruik	60 / jaar (5-10 concerten, wekelijkse orgellessen, 9 preekstoel) <ul style="list-style-type: none">• Er worden 12 uur per week orgellessen van de academie gegeven• Begeleide bezoeken met stadsgidsen en scholen• Vrije toeristische openingen 3 dagen van juni tot september

E. Toekomst

Huidig statuut: A

Nieuw statuut: A en zondagskerk

De Sint-Waldetrudiskerk heeft een grote culturele en historische waarde en wordt veelvuldig gebruikt. Er wordt volop ingezet op valorisatie door het organiseren van nevenactiviteiten zoals lezingen (bijvoorbeeld De Preekstoel, orgelconcerten, enzovoort). De huidige generatie vrijwilligers draagt het werk over aan een volgende generatie, om de continuïteit te waarborgen.

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen

3.6 Sint-Jan de Doper.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

A. Identificatie

Naam: Sint-Jan de Doper

Geografische ligging

- Palmenlaan 22, Herentals 2200
- Provincie: Antwerpen
- Kadastraal: Herentals 2 D 848/02e
- Bestemming: Woongebied

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom Antwerpen
- Dekenaat Zuiderkempen
- Pastorale eenheid Heilige Thomas

Eigenaar: Kerkfabriek parochie Sint-Jan-de-Doper, Palmenlaan 24, 2200 Herentals

B. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Bescherming Geen

Besluit /

Datum /

ID nr. /

Geschiedenis parochie

Op 21 november 1960 werd de kapelanie opgericht, met als kapelaan J. Gijssels. In 1966 werd de zelfstandige parochie erkend en J. Gijssels werd aangesteld als pastoor en bleef in functie tot 1994.

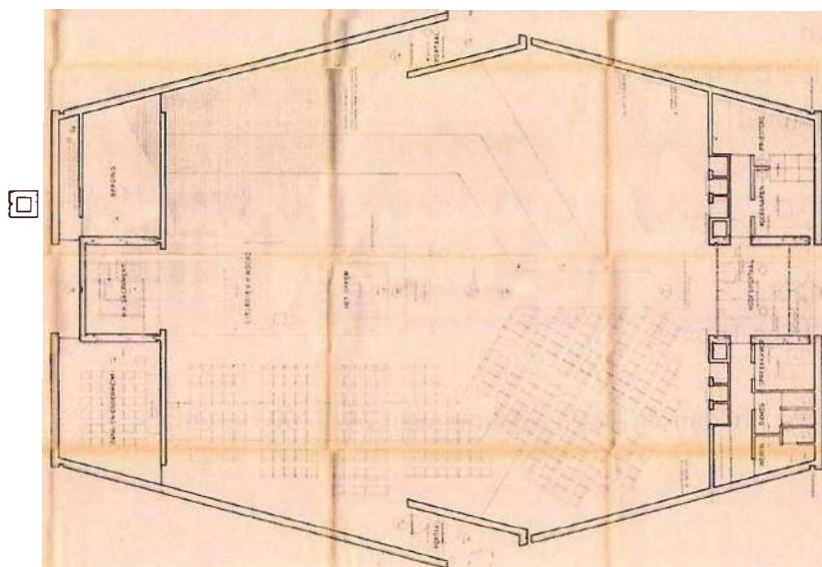
Beschrijving

In 1960 - 1961 bouwden vrijwilligers een kapel, die vandaag dienstdoet als parochiezaal. Door een inzameling van gelden van de bouwclub en subsidies startte in 1969 de bouw van deze zaalkerk naar ontwerp van M. Van Loven.

De inzegening van de gedenksteen gebeurde op 15 augustus 1969 door Mgr. Eykens, het einde van de bouwwerken en de ingebruikname was in juni 1970. De kerk werd gewijd op 4 juli 1970 door Mgr. Daems.

Later werd in twee delen (eerste deel 1971, vervolledigd 1977) het pijporgel bijgebouwd.

Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte: 1138 m² (kadaster) - 1001,8 m² (GIS)

Lengte: 41 m - Breedte: 30 m

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Waardevol interieur/cultuurogoderen

Er zijn een aantal kunstwerken gemaakt door de lokale bevolking die verankerd zijn aan het gebouw

Exterieur/interieur

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Exterieur vooraanzicht

Exterieur zijaanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Interieur vooraanzicht

Interieur achteraanzicht

Voorzieningen

Sanitair	2 Wc's
Verwarming	Centrale verwarming op stookolie (bouwjaar 1970)
Verlichting	Algemene ledverlichting
Keukenvoorzieningen	Geen
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja

Uitbreidings- of afsplitsingsmogelijkheden

Het kerkgebouw zelf biedt, omwille van zijn specifieke vorm, weinig tot geen afsplitsingsmogelijkheden.

De grote tuin aan de westzijde, eigendom van de kerkfabriek en de stad, biedt objectief gezien wel uitbreidingsmogelijkheden. Ook de percelen aan de zuidzijde, waarop de parking en de feestzaal gevestigd zijn, zijn in eigendom van de stad en de kerkfabriek. De parochiezaal wordt momenteel in erfpacht gegeven aan KOSH.

Bouwfysische toestand

Laatste inspectie Monumentenwacht

Geen lid van Monumentenwacht

Conclusie inspectieverslag

/

Urgente problemen

Geen.

Plannen om deze problemen aan te pakken

Geen

Geplande investeringswerken

Geen

Financiële gegevens

- Geen geplande investeringen gekend
- Exploitatietoelagen + huur pastorie

2019	2020	2021	2022	2023	2024
15.554,97	17.609,97	17.817,00	22.280,00	14.296,22	16.425,55
	+3.256,42	+3.294,43	+3.469,45	+3.807,21	+3.849,29
+ 7500 investerings- toelagen					

De kerkraden hebben nog geen ontwerpen van meerjarenplanning doorgegeven. Voor 2025 – 2030 werd een inschatting gemaakt via een gemiddelde van bedragen 2019-2023 + 10%. Voor de huur van de pastorie zijn er afgeronde bedragen opgenomen vanaf 2026.

2025	2026	2027	2028	2029	2030
20.912	20.912	20.912	20.912	20.912	20.912
+3.977,16	+4.000	+4.000	+4.000	+4.000	+4.000

C. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

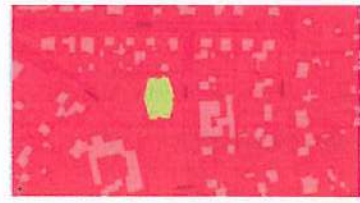
Geografische ligging

Ferraris kaart (1771 – 1778)

Basiskaart GRB

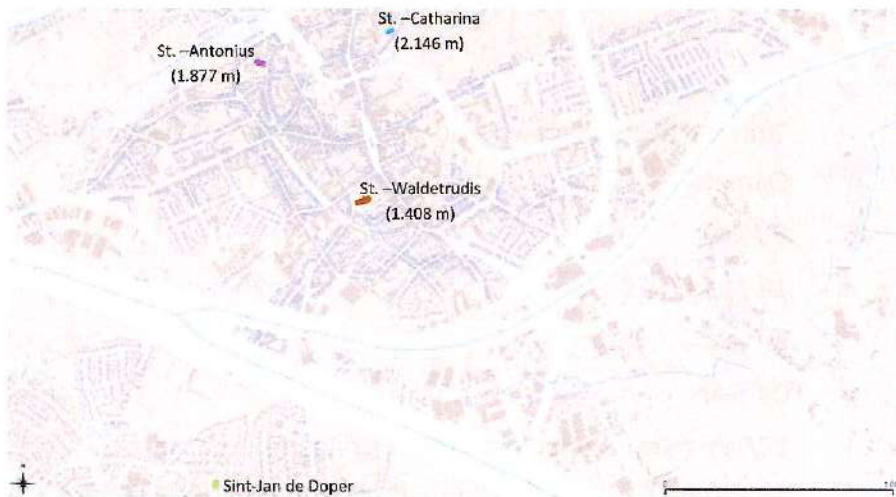
Gewestplan

Rol van de kerk

De kerk vervult een centrale rol binnen 'De Molekens', een naoorlogse stedelijke woonwijk ten zuiden van het centrum, tussen het Albertkanaal en de Herenthoutseweg.

De kerk is gelegen op een prominente plaats, het centrale plein in de wijk, langs de Populierenlaan en Olmenlaan, waar ook de school en de parochiezaal gevestigd zijn.

Nabije kerken

Publieke accommodatie

Eigendommen **Stad**/**Kerkfabriek**/**Dekenaat**

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	1x wekelijks Zon- en feestdagen, woensdagen Advent en 40-dagentijd Gemiddeld 25 mensen / viering
Eucharistievieringen	
Doopsels	6 / jaar
Vormsels	16 / jaar
Uitvaarten	2 / jaar
Trouwen	0 / jaar
Socio-cultureel gebruik	30/jaar (Grootouderfeest, (Kerst)concerten (ook in samenwerking met de stad), optredens, vormselcatechese, nieuwjaarsreceptie, Adventsactie: 'Soep op de stoep', vastenactie: 'Koffiestop', repetities: schoolvieringen eerste communie en vormsel, boeteviering, kruisweg)

D. Toekomst

Huidig statuut: B

Nieuw statuut: B

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen.

We stellen een geleidelijk uitdovend parochiaal leven vast. Vanuit de lokale wijkwerking zou er interesse zijn om een nieuwe invulling aan de kerk te geven. Als het pastoraal leven stilvalt zal de parochie samengevoegd worden met een andere parochie (Sint-Waldetrudis).

In het vorige kerkenbeleidsplan was voorzien dat de kerk op 1/1/2025 aan de eredienst onttrokken zou worden en dat de stad tot zolang instandhoudingswerken garandeerde. Deze plannen liepen vertraging op, maar blijven actueel. Uiterlijk in 2026 wordt een coaching-traject en waardering opgestart met mogelijke subsidiering bij Kerk+ en Veerkrachtige Dorpen.

Dit traject zal een bestemming voor het gebouw maar ook een visie voor de parochie en de locatie verduidelijken, samen met de nodige financiële middelen die hier tegenover staan.

Uiterlijk 2030 wordt het gebouw onttrokken aan de erediensten, de nieuwe invulling van het gebouw zal niet door de stad gefinancierd worden.

De fysische staat van het gebouw baart vandaag weinig zorgen en er zijn geen dringende ingrepen nodig.

3.7 Sint-Bavo

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

A. Identificatie

Naam: Sint-Bavo

Geografische ligging

- Ring 7, Herentals 2200
- Deelgemeente Noorderwijk
- Provincie: Antwerpen
- Kadastraal: Herentals 3 B 180d, 180e en 181a
- Bestemming: Woongebied

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom Antwerpen
- Dekenaat Zuiderkempen
- Pastorale eenheid Heilige Thomas

Eigenaar: Stad Herentals, Augustijnenlaan 30, 2200 Herentals

B. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Bescherming	Erkend monument
Besluit	Parochiekerk Sint-Bavo
Datum	28 april 1998
ID nr.	5595

Geschiedenis kerk/parochie

Noorderwijk beschikte minstens vanaf 974 over een kerk. Dat vinden we terug in de archieven. Uit de akte blijkt dat keizer Otto II Northrewic terugschonk aan de Sint-Baafsabdij te Gent, de vroegere bezitster. Wat voor een gebedshuis in Noorderwijk aanwezig was, is niet geweten.

De huidige kerk is van een recente datum, terwijl de toren in gotische stijl stamt uit de vijftiende eeuw. Het middeleeuwse kerkgebouw werd in 1607 volledig verwoest tijdens de godsdienstoorlogen. De kerk die nadien werd opgebouwd bleek in 1870 te klein en werd afgebroken om plaats te maken voor het huidige gebouw.

Beschrijving huidig kerkgebouw

Deze neogotische kerk werd opgetrokken in 1870-1875 naar ontwerp van Van Gastel en P.J. Taeymans met behoud van vijftiende-eeuwse toren in gotische stijl. Het torenuurwerk werd geplaatst in de periode 1658-1672. Grote herstellingen werden uitgevoerd in 1742, 1855 en 1953. Het torenkruis dateert van 1858 en deze kerk bleef bestaan tot 1870. Bij de afbraak werden elementen uit de oude kerk gerecupereerd. De plannen werden getekend door de provinciale architect Van Gastel, later overgenomen door Taeymans.

De kerk is vooral opmerkelijk voor haar neogotische binnenschildering, die reeds bij de bouw in 1870 werd aangebracht. De originele schildering is bewaard in het koor. In 1956 werd het schip herschilderd.

De kerk is opgebouwd als een driebeukige kruisbasiliek met westtoren. Het schip en de zijbeuken tellen vier traveeën, het transept één travee en het koor vier rechte traveeën met driezijdige sluiting. Het gebouw is opgericht in baksteen met gebruik van natuursteen voor dekstenen, doorlopende kordons en venstertraceringen. Het dak is bedekt met leien.

De toren bestaat uit vijf geledingen en wordt bekroond met een ingesnoerde naaldspits. De onderbouw is opgetrokken uit een zandstenen met een band van ijzerzandsteen en een bakstenen bovenbouw met in de derde geleding gebruik van zandsteen voor de hoekstenen en vensteromlijstingen. Links van de toren sluit een polygonale traptoren van bak- en zandsteen aan. De toren is voorzien van versneden, overhoekse steunberen.

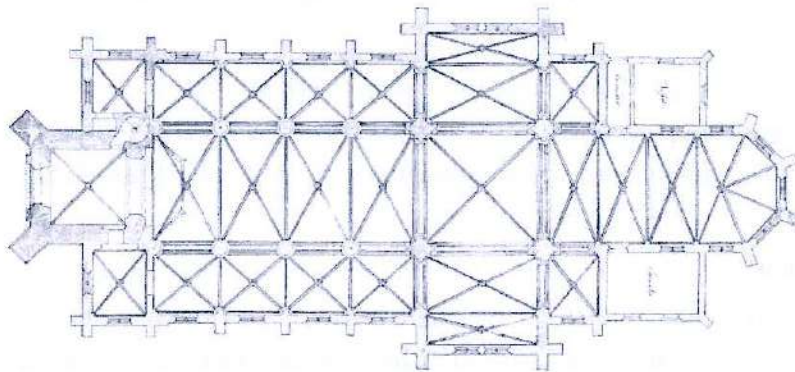
De toegang tot de kerk wordt gevormd door een schouderboogdeur onder spitsboogveld waarin een radvenster met vierpas. De dagkanten met gekoppelde zuiltjes onder een geprofileerde spitsboog en het geheel in een vlakke omlijsting met puntgevel. De inkom wordt bekroond door een roosvenster en aan de noordzijde bevindt zich een overluifeld kruisbeeld uit de zestiende eeuw.

Het schip, het transept en het koor zijn geritmeerd door al dan niet versneden steunberen, uitgewerkte baksteenfriezen en spitsboogvensters met neogotisch maaswerk. De transeptsluitingen zijn gekenmerkt door gekoppelde spitsboogvensters en een radvenster in één natuurstenen spitsboogomlijsting. In de zuidelijke arm werden in 1970 gekoppelde rechthoekige deuren in spitsboogomlijsting aangebracht.

Bron Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Parochiekerk Sint-Bavo, Inventaris Onroerend Erfgoed [online]
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47258>

Architecturale mogelijkheden

Grondplan en afmetingen

Opp.:
869 m² (GIS)
Lengte:
148 m
Breedte:
22 m

Waardevol interieur/cultuurogoderen

Het gepolychromeerde interieur bevat spitsbogen op zuilen met polygonale sokkel en knoppenkapiteel en wordt overwelfd door kruisribgewelven. De decoratieve neogotische beschildering bestaat uit geometrische en bloemmotieven, trompe-l'oeils en christelijke symbolen zoals IHS, lam, godslamp en vis.

De kerk bevat nog ten dele het meubilair van de vroegere kerk:

- Preekstoel uit 1662 gemaakt door Jacobus Verbuecken met beeldsnijwerk van Peter Verbruggen, beiden uit Herentals
- Beeld Jezus aan het Kruis (zestiende eeuw)
- Beeld Onze-Lieve-Vrouw met kind (1628), gepolychromeerd hout
- Beeld Sint-Bavo (achttiende eeuw), gepolychromeerd hout
- Beeld Sint-Sebastiaan (1809), gepolychromeerd hout
- Beeld Heilige Rochus (achttiende eeuw), gepolychromeerd hout
- Schilderij Onze-Lieve-Vrouw met slapend Jezuskind (zestiende eeuw)
- Schilderij De vermenigvuldiging van de broden en de vissen (zeventiende eeuw)
- Schilderij Heilige Hieronymus (zevende eeuw)
- Grafstenen uit de achttiende eeuw.

Dit geheel werd aangevuld met neogotisch meubilair:

- Hoofdaltaar en twee zijaltaren respectievelijk uit 1875 en 1877
- Communiebank (1875)
- Biechtstoelen (1876)
- Koorgestoelte (1878)

De zeven originele glasramen uit 1872, vervaardigd door Samuel Coucke uit Brugge zijn nog aanwezig. In 1943 werden ze aangevuld met nieuwe ramen.

Exterieur/interieur

Exterieur vooraanzicht

Exterieur zijaanzicht

Interieur vooraanzicht

Interieur achteraan

Voorzieningen

Sanitair	Werken worden ingepland in kader van nevenbestemming
Verwarming	Centrale verwarming op stookolie (bouwjaar 1967)
Verlichting	Ledverlichting wordt ingepland in kader van nevenbestemming
Keukenvoorzieningen	Werken worden ingepland in kader van nevenbestemming
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Rolstoeltoegankelijk langs de zijingang
Diefstal- en brandbeveiliging	Ja in toren en gedeelte zolder
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Wordt momenteel overwogen

Uitbreidings- of afsplitsingsmogelijkheden

De kerk biedt weinig tot geen afsplitsingsmogelijkheden. Uitbreidingsmogelijkheden bestaan naar de aangrenzende parking, pastorie ten zuiden en achtergelegen tuin ten oosten van de kerk -allen in stadsbezit- maar lijken niet opportuun.

Voor de pastorie en schuur zoekt de stad naar een nieuw ingebruikname.

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

- De stad heeft bij het Agentschap Onroerend Erfgoed een aanvraag gedaan voor een onderzoekspremie om energie-audit te laten uitvoeren. Eventuele toekomstige kansen m.b.t. duurzaamheid zullen hieruit moeten blijken.
- Zonnepanelen werden overwogen tijdens de dakwerken, maar andere daken bieden meer mogelijkheden.
- Isolatie bovenop de gewelven werd overwogen, maar wordt niet uitgevoerd.

Biodiversiteit:

Bij de opstart van de dakwerken zijn vleermuizen aangetroffen. Er werd hiervoor een afwijking van het soortenbesluit gevraagd bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Met voorzorgsmaatregelen en aanpassingen mocht de restauratie van het dak van start gaan op 1 april 2025. Zo komen er vliegopeningen, zodat het dak beschikbaar blijft als rust- en

voorplantingsplaats voor de grijze grootoorvleermuis (*Plecotus austriacus*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Aanvliegroutes zijn niet bekend.

Bouwfysische toestand

Laatste inspectie Monumentenwacht

28/03/2013, 26/04/2013 en 2019

Conclusie inspectieverslag

/

Urgente problemen

- Dakconstructie, dakbedekking en dakgoten en dakafvoeren.
- Beschadiging van de muurschilderingen
- Schrijnwerk en beglazing

Plannen om deze problemen aan te pakken

- Restauratie van dakwerken gestart, uitvoeringstermijn is 120 werkdagen
- Studie over de binnenschilderwerken loopt ten einde

Geplande investeringswerken

Er wordt momenteel werk gemaakt van de restauratie van de daken. Er worden een eerste reeks werken ingepland in kader van de nevenbestemming.

Financiële gegevens

- Geplande investeringen

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2025	Restauratie daken	Bedrag gunning is 924.699,21 euro Subsidies van Agentschap Onroerend Erfgoed	In uitvoering
2026	Inrichtingswerken: keuken, sanitair en elektriciteit		

- Exploitatietoelagen: Hier is er een opsplitsing gemaakt per m² tussen de Sint-Bavokerk en de Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand

2019	2020	2021	2022	2023	2024
23.732,18	10.125,01	15.362,35	34.453,93	14.194,51	20.127,42

De kerkraden hebben nog geen ontwerpen van meerjarenplanning doorgegeven. Voor 2025 – 2030 werd een inschatting gemaakt via een gemiddelde van bedragen 2019-2023 + 10%

2025	2026	2027	2028	2029	2030
21.530	21.530	21.530	21.530	21.530	21.530

C. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Geografische ligging

Ferraris kaart (17771 – 1778)

Basiskaart GRB

Gewestplan

Rol van de kerk

De kerk heeft een centrale rol binnen deelgemeente Noorderwijk, een centrale deelgemeente van Herentals met meer dan 5.000 inwoners, grotendeels gelegen ten zuiden van de autosnelweg E 313.

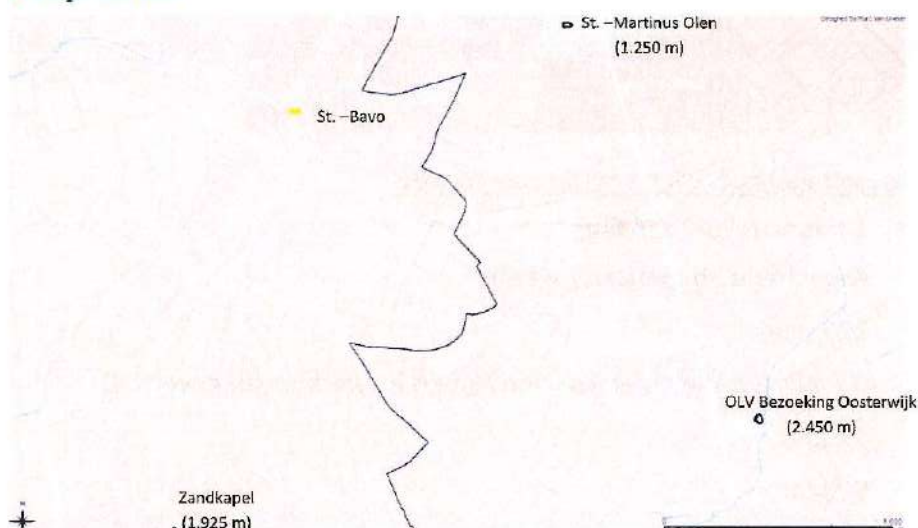
Het dorp heeft mogelijk een Romeinse oorsprong (archeologische vondsten aan de Hoogton). Eerste vermelding in 974 als Northrewic dat door keizer Otto II werd teruggegeven aan de Gentse Sint-Baafsabdij, nadien geruild met de heer Solgbernus en in de dertiende eeuw in het bezit van de familie Berthout als deel van het Land van Geel. Later eigendom van Mathilde van Gelderland, gravin van Kleef en vrouwe van Mechelen die Noorderwijk in 1370 aan ridder Jan van Lier schonk. Vanaf de zestiende eeuw door huwelijk in handen van de families de Plaines (zestiende eeuw), van Busleyden (1613-1663) en van Tiras (1663); door erfenis van 1674 tot einde achttiende eeuw eigendom van het geslacht 't Serclaes. Tijdens het Ancien Régime deels horend bij het Land van Geel en zeker tot de zestiende eeuw verbonden met Morkhoven, waarover de heren van Noorderwijk de jurisdictie hadden. Voorts bestonden er banden met Itegem en Zoerle-Parwijs en waren er meerdere grondbezitters, onder andere de abdij van Tongerlo met een eigen laathof.

Centrum met lintbebouwing en twintigste-eeuwse woonwijken ten noorden en ten oosten, sociale woningbouw door de Geelse Bouwmaatschappij naar ontwerp van M. Vangenechten, J. Gilles en M. Matheve vanaf midden jaren 1960. Voorts landelijk gebied met verspreide bewoning.

De kerk is gelegen midden in het centrum langs de Ring. In deze straat is naast de inplanting de kerk en de pastorie ook andere lintbebouwing vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw te vinden.

Nummers 12, 16 en 22-24: bescheiden dorpswoningen van één (nummers 22-24) of twee bouwlagen onder pannen zadeldaken; gecementeerde of beschilderde lijstgevels met rechthoekige muuropeningen. Tussen nummers 38 en 40: lindedreef naar het kasteel, aangeplant in 1870, aan het begin enkele arduinen pijlers. Nr. 40: vernieuwd landhuis uit het vierde kwart van de negentiende eeuw (op kadaster geregistreerd in 1883), mogelijk een vroegere afhankelijkheid van het kasteel.

Nabije kerken

Publieke accommodatie

Eigendommen Stad/Kerkfabriek/Dekenaat/Chirocomité

D. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eucharistievieringen	1 X maand (3 ^{de} zondag) Gemiddeld 35 mensen / viering
Doopsels	22 / jaar
Vormsels	0 / jaar (vormelingen worden samen in Morkhoven gevormd)
Uitvaarten	9 / jaar
Trouwen	5 / jaar
Socio-cultureel gebruik	3 / jaar (catechese en klassieke concerten, tentoonstelling heemkundige kring)

E. Toekomst

Huidig statuut: B

Nieuw statuut: B

De geloofskern van Sint-Bavo is klein, we houden ons aan de afspraken van vorig kerkenbeleidsplan: gradueel onttrekken uit de erediensten. Wij behouden een B-statuuut, aangezien het gebouw een beschermd monument is dat gerenoveerd/gerestaureerd wordt.

Zowel de buitenzijde als het interieur van de kerk is beschermd. Op dit moment is een restauratie door de stad in uitvoering met subsidies vanuit de Vlaamse Overheid. Er wordt ingezet op nevenbestemming, met subsidies vanuit Kerkplus binnen de waardigheid van het gebouw, waarbij de helft van de kerk voor religieuze doeleinden in gebruik blijft.

Een hekwerk maakt het visuele onderscheid tussen het eredienstengedeelte en nevenactiviteitenruimte. Voor grotere activiteiten wordt het hekwerk opengezet zodat de volledige kerk gebruikt kan worden. De Kerkfabriek neemt de coördinatie van de verschillende activiteiten in zich. Hiervoor is een gebruiks-overeenkomst in de maak met de stad. Hoewel nevenbestemming nieuwe mogelijkheden biedt, wijst het masterplan op sterke concurrentie van lokale zalen en is er geen duidelijke vraag vanuit de gemeenschap. Er bestaan zorgen of investeringen wel aan lokale verwachtingen voldoen.

Op termijn wordt verwacht dat de nevenbestemming zal overgaan tot een herbestemming. Samen met een nieuwe toekomst voor het binnengebied van Noorderwijk, volgens het masterplan opgemaakt door de stad tijdens de vorige legislatuur.

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen.

3.8 Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

A. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand

Geografische ligging

- Zandkapelweg 17, 2200 Herentals
- Deelgemeente Noorderwijk
- Provincie: Antwerpen
- Kadastraal: Herentals 3 C 174
- Bestemming: Woonuitbreidingsgebied

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom Antwerpen
- Dekenaat Zuiderkempen
- Pastorale eenheid Heilige Thomas

Eigenaar: Stad Herentals, Augustijnenlaan 30, 2200 Herentals

B. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Bescherming	Erkend monument
Besluit	Kapel Onze-Lieve-Vrouw op het Zand
Datum	28 maart 1956
ID nr.	47273

Geschiedenis parochie/kerk

Op 26 april 1652 vonden twee spelende kinderen in een eksternest van een eik op de Hoogton, het miraculeuze beeldje van O.-L.-Vrouw. Op 16 augustus 1652 gaf het vicariaat van het bisdom Antwerpen, de toelating tot het bouwen van een kapel op de vindplaats. In 1667 volgde de goedkeuring van het bisdom om een grotere kapel te bouwen, die voltooid werd in 1685.

Beschrijving huidige kerk

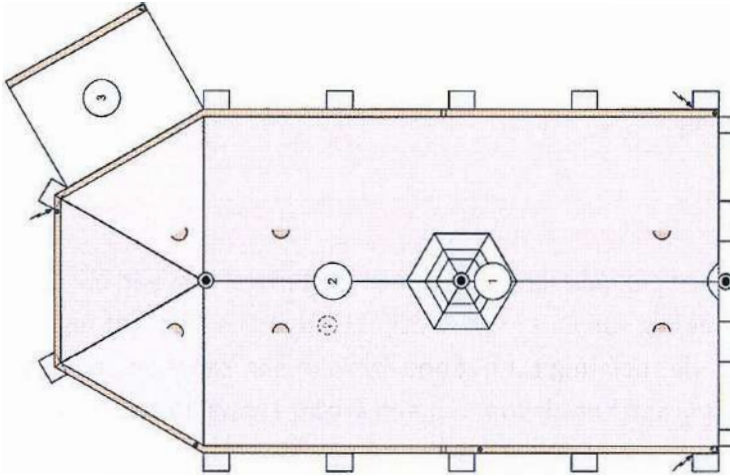
Barokkapel van 1667-1677 opgericht ter plaatse van de vindplaats van een Onze-Lieve-Vrouwebeeld. Rechthoekige kapel van vier traveeën met driezijdige sluiting en lagere sacristie ten zuidoosten, gelegen op een grosso modo driehoekig, met lindebomen beplant en iets hoger gelegen pleintje. Gerenoveerd in 1992-1995 onder leiding van architecten P. Bellemans en R. Steenmeijer. Kapel van baksteen met gebruik van zandsteen voor onder meer speklagen en steigergaten, overkragend leien zadeldak met zeszijdige dakruiter. Versneden steunberen ritmeren het gebouw met daartussen segmentboogvensters in zandstenen omlijsting, voorzien van waterlijst en sluitsteen. Westelijke klokgevel is afgewerkt met zandstenen pilasters onder een hoofdgestel.

Topgevel bevat een decoratieve zandstenen tratering en wordt bekronend met een Onze-Lieve-Vrouwebeeld. Rondboogdeur in zandstenen omlijsting met vernieuwde imposten en waterlijst. Het interieur is bepleisterd en beschilderd, met een cassetengewelf en in het koor Christus- en Mariamonogrammen. Trekankers en een zwart-rode tegelvloer zijn aanwezig, evenals recente glas-in-loodramen.

Bron Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kapel van Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand, Inventaris Onroerend Erfgoed [online]
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47273>

Architecturale mogelijkheden

Grondplan en afmetingen

Opp.:
147,45 m²
(GIS)
Lengte:
55 m
Breedte:
11 m

Waardevol interieur/cultuuroederen

Geschilderd paneel van offerblok (zeventiende eeuw), altaarstuk De geboorte van Christus door A. De Ghellinck d' Elseghem (1880). Beeld zogenaamd Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand van geschilderd hout (zestiende eeuw). Portiekaltaar van gemarmerd hout (midden zeventiende eeuw). Eiken communiebank (1769) verwerkt in altaar. Eiken doksaal (tweede helft zeventiende eeuw). Eiken sacristiekast van 1652, vernieuwd in 1902.

Exterieur/interieur

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Exterieur vooraanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Exterieur zijaanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Interieur vooraanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

exterieur achteraanzicht

Voorzieningen

Sanitair	Geen
Verwarming	Elektrische centrale verwarming
Verlichting	Niet gekend
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Niet gekend
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Nee
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet gekend
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

- De stad heeft bij het Agentschap Onroerend Erfgoed een aanvraag gedaan voor een onderzoekspremie om energie-audit te laten uitvoeren. Eventuele toekomstige kansen m.b.t. duurzaamheid zullen hieruit moeten blijken.

Uitbreidings- of afsplitsingsmogelijkheden

De kapel zelf biedt geen afsplitsingsmogelijkheden. Doordat het aangrenzende perceel Herentals 3 C 173f eigendom is van de kerkfabriek Sint-Bavo, scheidt dit in theorie enige uitbreidingsmogelijkheid, maar hier zijn geen concrete plannen voor.

Bouwfysische toestand¹

Laatste inspectie Monumentenwacht

18/07/2016, daarna niet gekend

Conclusie inspectieverslag

De kapel is in goede staat.

Enkele acute problemen zoals lekken en de westgevel dienen op korte termijn aangepakt te worden.

Urgente problemen

Enkele lekken aan het dak.

De gevelbekleding, aan de westzijde, is verweerd en bevat vermoedelijk asbest. In verweerde toestand kunnen gevaarlijke vezels vrijkomen.

Plannen om deze problemen aan te pakken

De situatie wordt opgevolgd.

Geplande investeringswerken

/

Financiële gegevens

- Geen geplande investeringen
- Exploitatietoelagen: Hier is er een opsplitsing gemaakt per m² tussen de Sint-Bavokerk en de Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand

2019	2020	2021	2022	2023	2024
4.026,82	1.717,99	2.606,65	5.846,07	2.408,49	3.415,19

De kerkraden hebben nog geen ontwerpen van meerjarenplanning doorgegeven. Voor 2025 – 2030 werd een inschatting gemaakt via een gemiddelde van bedragen 2019-2023 + 10%

2025	2026	2027	2028	2029	2030
3.650	3.650	3.650	3.650	3.650	3.650

C. Ruimtelijke context

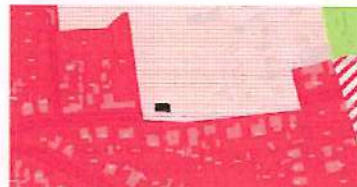
Geografische ligging

Ferraris kaart (1771 – 1778)

Basiskaart GRB

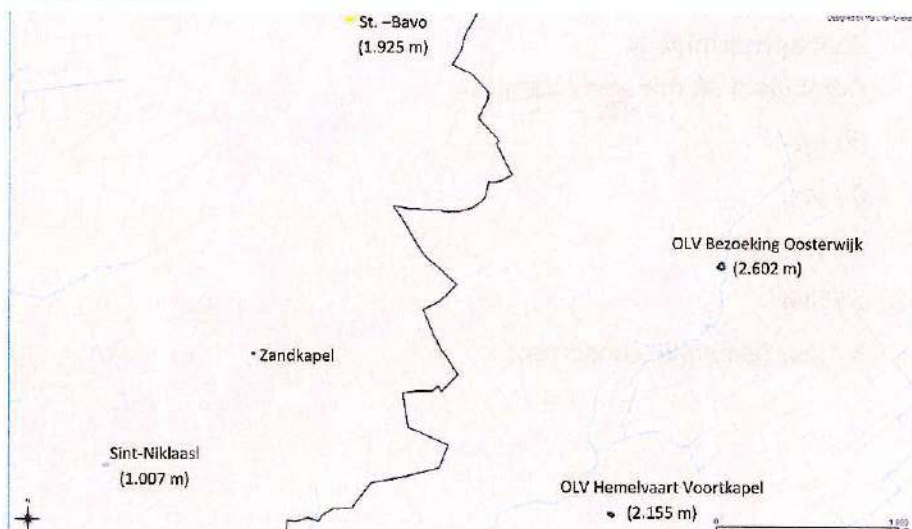

Gewestplan

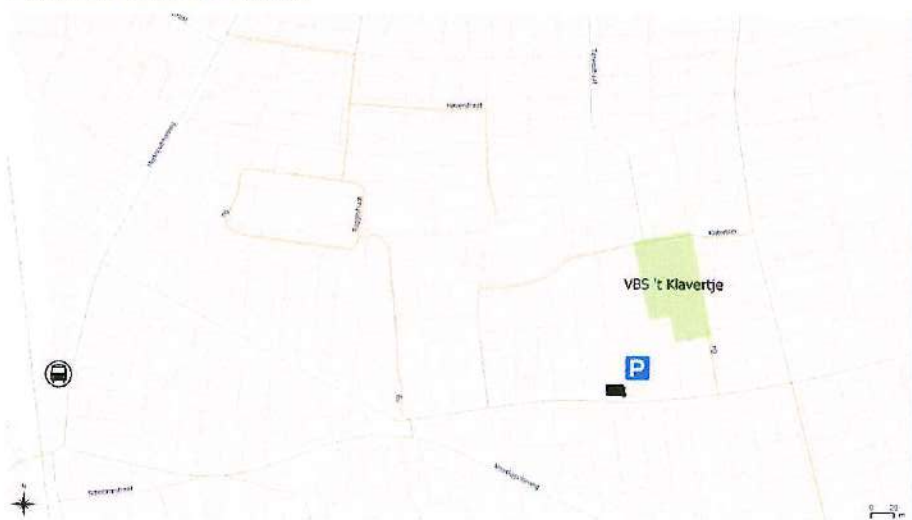
Rol van de kerk

Vanaf haar ontstaan was de Zandkapel een Mariaal bedevaartsoord, maar vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw trad het verval in en sinds de Tweede Wereldoorlog is de Mariadevotie aan de Zandkapel zo goed als onbestaande.

Nabije kerken

Publieke accommodatie

Eigendommen Stad/Kerkfabriek

D. Actueel gebruik en functie

Eucharistievieringen	1 x maand Zondagvoormiddag Gemiddeld 30 mensen / viering
Doopsels	60 / jaar
Vormsels	0 / jaar
Uitvaarten	0 / jaar
Trouwen	5 / jaar
Socio-cultureel gebruik	3 / jaar (klassieke concerten)

E. Toekomst

Huidig statuut B

Nieuw statuut: A

Op de eerste zondag van de maand vindt er een eucharistieviering plaats in de Zandkapel (zie hoger). De Zandkapel is beschermd monument. Omwille van haar liturgisch gebruik en monumentale waarde wordt deze kerk een A-statuuut gegeven.

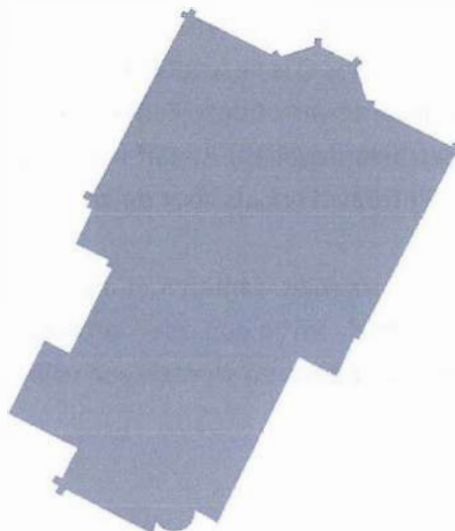
Deze kerk is een waardevol alternatief voor kleinere vieringen of activiteiten voor zowel voor de grote Sint-Bavokerk als voor de grote Sint-Niklaaskerk.

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen.

3.9 Sint-Niklaas

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

A. Identificatie

Naam: Sint-Niklaas

Geografische ligging

- Sint-Niklaasstraat 1, 2200 Herentals
- Deelgemeente Morkhoven
- Provincie: Antwerpen
- Kadastraal: Herentals 4 B 142 C
- Bestemming: Woongebied

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom Antwerpen
- Dekenaat Zuiderkempen
- Pastorale eenheid Heilige Thomas

Eigenaar: Stad Herentals, Augustijnenlaan 30, 2200 Herentals

B. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Bescherming	Erkend monument (toren) Bouwkundig erfgoed (kerk)
Besluit	Parochiekerk Sint-Niklaas: toren
Datum	13 oktober 1986
ID nr.	5586 (toren) 47243 (kerk)

Geschiedenis parochie/kerk

Sinds 1279 wordt Morkhoven vermeld in archieven en er was toen al sprake van een kerk. Door de eeuwen heen was Morkhoven altijd een kleine geloofsgemeenschap.

In 1950 kende de parochie nog een verdere groei.

Beschrijving huidig kerkgebouw

De kerk ligt net ten zuiden van de dorpskern, is een georiënteerde neogotische kruisbasiliek naar ontwerp van J. Bilmeyer van 1906 opgericht in 1908-1909. De westtoren dateert uit de dertiende en de vijftiende eeuw, restauratie naar ontwerp van P. Gevers in 1999-2000. De kerk heeft een driebeukig schip van vijf traveeën, een transept en een koor met driezijdige sluiting tussen annexen. Het dak is met leien bedekt. Sobere baksteenbouw met karig gebruik van natuursteen, ritmerende steunberen en spitsboogvensters.

De westelijke puntgevel bevat een schouderboogdeur onder natuurstenen boogveld met kruismotief omsloten door dubbele spitsboog op driekwartzuiltjes. Aan de zuidgevel bevindt zich een polygonale traptoren met ronde bekroning. Aan de noordwestzijde staat de vierkante toren opgebouwd uit ijzerzandsteen (dertiende eeuw) en bak- en zandsteen (vijftiende eeuw) onder ingesnoerde leien naaldspits. De gesloten onderbouw heeft een steekboogdeurtje, een spitsboogvenster en enkele lichtspelen. De bovenverdieping bevat zandstenen speklagen en steigergaten, verdiepte muurvlakken met boogfriezen en omlopende kordons; spitsbogige galmgaten.

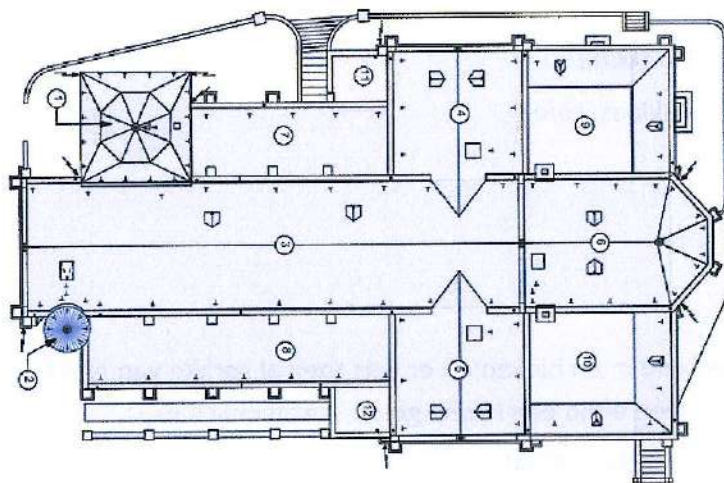
Bron Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Parochiekerk Sint-Niklaas, Inventaris Onroerend Erfgoed [online]

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5586> (toren)

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47243> (kerk)

2.1.1.1 Architecturale mogelijkheden

Grondplan en afmetingen

Opp.:
686,83 m²
(GIS)
Lengte:
131,5 m
Breedte:
22,5 m

Waardevol interieur/cultuuroederen

Schilderijen: Aanbidding van de drie wijzen (begin zeventiende eeuw), Verschijning Heilige Nicolaas aan Constantinus (tweede helft zeventiende eeuw) en Buste van priester (achttiende eeuw).

Beeldhouwwerk: Eiken medaillon met buste van Christus (1699) vermoedelijk afkomstig van rugpaneel preekstoel, Heilige Hubertus (1730) van gepolychromeerd hout, Heilige Jozef met Kind (midden achttiende eeuw) van witgeschilderd hout, gepolychromeerde Heilige Gerlacus (vierde kwart negentiende eeuw) en Heilige Cornelius paus (begin twintigste eeuw).

Meubilair: Hoofdaltaar van arduin bezet met koperen platen waarop voorstelling van eucharistiesymbolen en engelen ingewijd in 1920, centraal opgesteld altaar in 1992 vervaardigd met materiaal van de vroegere eiken communiebank (1907-1909), Maria-altaar afkomstig van het Besloten Hof te Herentals. In 1908 aangepaste preekstoel (1699) met bustes van de evangelisten en westerse kerkvaders. Neogotische biechtstoelen (begin twintigste eeuw). Polychrome neogotische Kruisweg (1903) en naamlijsten van alle sinds 1950 overleden parochianen. Glasramen met voorstelling van de zeven sacramenten (1957) door R. Coppe uit Komen.

Exterieur/interieur

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Exterieur vooraanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Exterieur zijaanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Interieur vooraanzicht

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Interieur achteraanzicht

Voorzieningen

Sanitair	2 wc's
Verwarming	Centrale verwarming op gas (bouwjaar 2002)
Verlichting	Vernieuwd in 2022, de zekeringskast, halogeenvrij bedrading, ledverlichting
Keukenvoorzieningen	Ja
Audiosysteem	Geluidsinstallatie + micro's vernieuwd 2024 (draad + luidsprekers behouden)
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja via aangepaste ingang zonder trappen

Diefstal- en brandbeveiliging	Niet gekend
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Wordt momenteel overwogen

Uitbreidings- of afsplitsingsmogelijkheden

Het zijgebouw van de kerk is omgebouwd tot catecheselokaal, vergaderlokaal en secretariaat van de parochie.

De Mariakapel heeft een aangepaste toegang en wordt opengesteld in de maand mei van 9u tot 17 uur.

2.1.1.2 Bouwfysische toestand

Laatste inspectie Monumentenwacht

30/05/2016 eventueel latere inspecties zijn niet gekend

Conclusie inspectieverslag

Het rapport maakt onderscheid tussen opmerkingen over de recente dakwerken en het overige onderhoud .

Urgente problemen

Geen

Plannen om deze problemen aan te pakken

/

Geplande investeringswerken

Jaarlijks extra onderhoud

Financiële gegevens

- Geen geplande investeringen
- Exploitatietoelagen + huur pastorie

2019	2020	2021	2022	2023	2024
20.439,03	24.791,20	29.286,05	22.584,56	21.661,77	22.584,56
	+3.256,42	+3.294,43	+3.469,45	+3.807,21	+3.849,29
	+ 34.000 investerings- toelagen				

De kerkraden hebben nog geen ontwerpen van meerjarenplanning doorgegeven.

Voor 2025 – 2030 werd een inschatting gemaakt via een gemiddelde van bedragen 2019-2023 + 10%. Voor de huur van de pastorie zijn er afgeronde bedragen opgenomen vanaf 2026.

2025	2026	2027	2028	2029	2030
33.610	33.610	33.610	33.610	33.610	33.610
+3.977,19	+4.000	+4.000	+4.000	+4.000	+4.000

C. Ruimtelijke context

Geografische ligging

Ferraris kaart (1771 – 1778)

Basiskaart GRB

Gewestplan

Rol van de kerk

De kerk heeft een centrale rol binnen deelgemeente Morkhoven, een kleine, zuidelijk gelegen deelgemeente van Herentals met een kleine 2.000 inwoners. Het dorp grenst aan Westerlo (oosten), Heist-op-den-Berg (zuiden), Herenthout (westen) en Noorderwijk (noorden).

In archivalia werd Morkhoven pas vermeld in 1286 als deel van het Land van Geel in het bezit van Hendrik III Berthout. Het dorp hoorde vermoedelijk tot begin zestiende eeuw bij de heerlijkheid Noorderwijk. Vanaf 1506 kwam het dorp via erfopvolging en huwelijk in handen van adellijke families zoals, Maximiliana van der Noot vrouwe van Morkhoven. Ze werd in 1561 opgevolgd door haar zoon Jan van der Meeren en nadien door huwelijk door de families d'Ongnies en Coupigny (1574), laatstgenoemde heren verkregen in 1624 de titel van graaf; midden achttiende eeuw kwam Morkhoven, opnieuw door huwelijk, in handen van de graven de Croy en in 1778 van de familie de Merode van Westerlo. Het adellijk geslacht van Leefdael (zie Leefdaelhoeve) bezat van in de zestiende eeuw in Morkhoven goederen die door het spel van erfopvolging en huwelijken afwisselend gescheiden werden van en verenigd met de heerlijkheid Tielen-Gierle.

Een plattelandsgemeente gelegen in de periferie van Herentals, in 1865 door een steenweg verbonden met Noorderwijk en Wiekevorst en in 1875 met Herenthout en Tongerlo. Naast landbouwgemeente ontwikkelde het zich in toenemende mate als woongemeente. De sociale woonwijken door de Geelse Bouwmaatschappij, waren ontworpen naar ontwerp van M. Vangenechten, L. Lenière en L. Matheve vanaf 1963 (zie gevelsteen). Het dorp toont karakteristieke dorpswoningen en burgerhuizen uit de

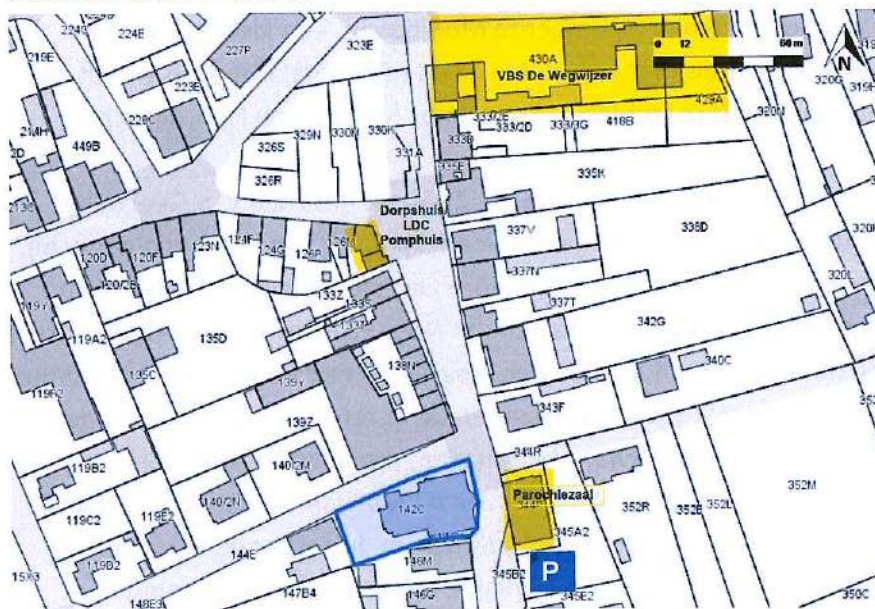
negentiende eeuw en het eerste kwart van de twintigste eeuw (onder meer Dorp, Molenstraat) en enkele bewaarde hoeven en recente woonhuizen.

De kerk is gelegen net ten zuiden van het centrale dorpsplein langs de Sint-Niklaasstraat, een doodlopende straat vertrekking aan de kerk. Op het einde van de straat is het kerkhof gelegen, dat naar deze locatie werd overgebracht in 1919.

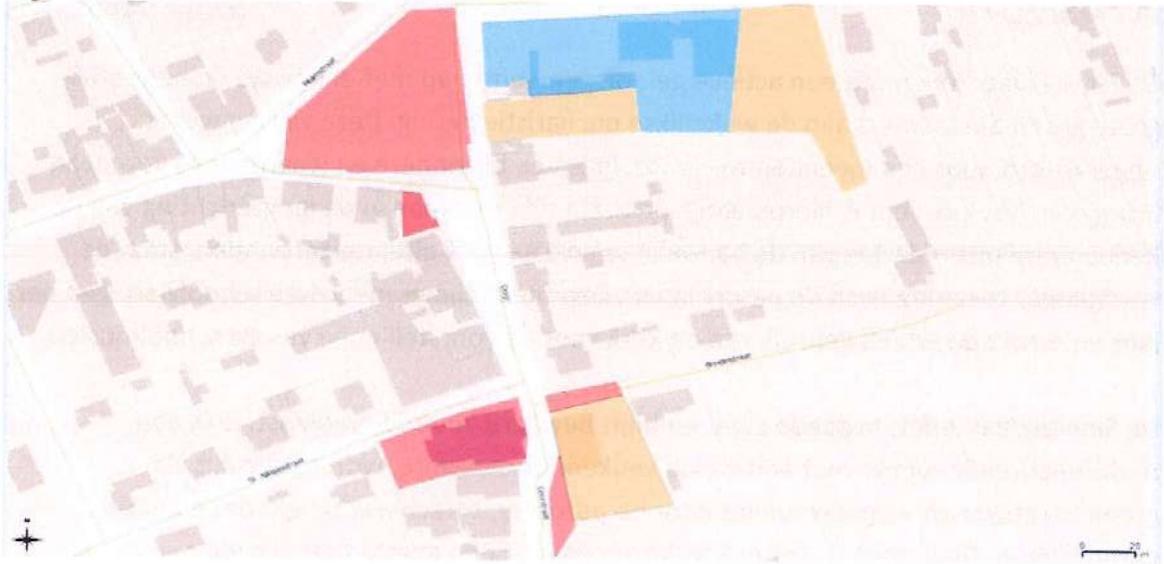
Nabije kerken

Publieke accommodatie

Eigendommen Stad/Kerkfabriek/Dekenaat

D. Beschrijving van het actueel gebruik en functie

Eucharistievieringen	1 x per week met meerstemmig zangkoor Zaterdagavond Gemiddeld 40 mensen per viering
Doopsels	7 /jaar
Vormsels	34 /jaar
Uitvaarten	2 /jaar
Trouwen	0 /jaar
Socio-cultureel gebruik	30/jaar (concerten, voordrachten, zangavonden) <ul style="list-style-type: none">• Schoolmusical• Lezingen• Optreden• Boeken en bubbels (lezing met muziekopluistering)• Kinderatelier tentoonstelling• Concerten• Viering van 80jaar bevrijding• Schoolbezoeken

E. Toekomst

Huidig statuut B

Nieuw statuut: A

De Sint-Niklaaskerk heeft een actieve geloofsgemeenschap met een vaste en behoorlijk grote groep deelnemers aan de wekelijkse eucharistieviering. Deze viering wordt opgeluisterd door een meerstemmig koor. Er is een bijzondere en waardevolle vorm van liturgie en het interieur is hierop aangepast. De stoelen staan in de lengterichting van de kerk en met uitzondering van de handelingen die aan het altaar plaatsvinden, staat de voorganger te midden van de parochianen. Daarnaast zijn er meerdere schoolvieringen per jaar en maakt de school gebruik van de kerk voor de voorstellingen van de schoolmusical.

De Sint-Niklaaskerk is in goede staat en blijft bewaard voor de eredienst. Er is een multifunctionele ruimte met een kleine keuken. Deze ruimte, wordt gebruikt als administratieve en vergaderruimte door de parochie, catechese, zangkoor en andere verenigingen. Daarnaast zijn er ook toiletten en is er een aparte toegang voor rolstoelgebruikers. In samenwerking met de stad worden er concerten (cultuurcentrum Schaliken), tentoonstellingen van de plaatselijke afdeling van de kunstacademie, schoolactiviteiten, enz. georganiseerd.

We verwijzen naar het masterplan voor het binnengebied van Morkhoven opgemaakt door de stad. De samenvatting is opgenomen in hoofdstuk plan van aanpak.

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen.

3.10 Levende Hoop

A. Algemene informatie

Naam: lokale geloofsgemeenschap 'Evangelische Christenen Herentals Levende Hoop'

Geografische ligging

- Markgravenstraat 82, 2200 Herentals

Volgend op de ingediende aanvraag tot erkenning heeft de gemeenteraad van Herentals in haar zitting van 25 februari 2025 volgend besluit genomen:

De gemeenteraad verleent het Agentschap Binnenlands Bestuur met betrekking tot de geactualiseerde erkenningsaanvraag van de lokale geloofsgemeenschap, 'Evangelische Christenen Herentals Levende Hoop' een positief advies onder voorwaarde dat er geen enkele financiële of ondersteunende tegemoetkoming zal gevraagd worden én onder voorbehoud van de adviezen van de bovenlokale overheden en van de veiligheidsdienst van FOD Justitie.

Gezien het recent besluit van de gemeenteraad van Herentals, zullen de interne diensten contact opnemen met de lokale geloofsgemeenschap 'Evangelische Christenen Herentals Levende Hoop' voor verdere informatie in te winnen. Dit van zodra er positieve adviezen van de bovenlokale overheden en van de veiligheidsdienst van FOD Justitie zouden gekend zijn.

4.1 Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

- Onze-Lieve-Vrouw-op-'t-zand-aan-de-Nete
- Sint-Catharina,
- Sint-Antonius van Padua,
- Sint-Waldetrudis,
- Sint-Jan de Doper,
- Sint-Bavo, deelgemeente Noorderwijk,
- Kapel Onze-Lieve-Vrouw op 't Zand, deelgemeente Noorderwijk
- Sint-Niklaas, deelgemeente Morkhoven

Toekomstvisie:

Voor de parochies:

- De huidige generatie vrijwilligers draagt het werk over aan een volgende generatie, om de continuïteit te waarborgen.
- Het team van de pastorale eenheid zal verder onderzoeken hoe gebedsleiders met een beurtrol kunnen ingezet worden of vieringen kunnen gecombineerd worden.
- Als het pastoraal leven stilvalt, wordt verder onderzoek uitgevoerd voor samenvoegen met een andere parochie.

Voor de kerkgebouwen:

Uit het vorige beleidsplan werd meegenomen dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen de binnenstad en de dorpskernen buiten het centrum.

- Voor de binnenstad komt er een nieuwe grote kerk bij: een open bezinningsplaats met een beperkte kleine binnenruimte. De Sint-Waldetrudiskerk wordt veelvuldig gebruikt voor de grotere vieringen. Vele uitvaarten en huwelijken vinden plaats in de kleinere Sint-Catharinakerk van het Begijnhof.
- Buiten het centrum blijft de wens voor één grote en één kleine kerk op termijn van toepassing. De Sint-Bavo-Kerk wordt gradueel onttrokken uit de erediensten. De Zandkapel en Sint-Niklaas in Morkhoven worden behouden.

Er wordt volop ingezet op valorisatie van de kerkgebouwen door het organiseren van nevenactiviteiten zoals lezingen (bijvoorbeeld De Preekstoel, orgelconcerten, enzovoort).

4.2 Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Hogerop hebben we ons beperkt tot het gebouw van de kerk zelf, maar voor de invulling van het gebouw is het belangrijk om ook de volledige ruimtelijke context onder de loep te nemen. Voor drie grote monumenten heeft het vorig bestuur een volledige studie laten uitvoeren.

Masterplannen Noorderwijk en Morkhoven

Het stadsbestuur heeft in een participatief traject met de bewoners masterplannen opgesteld voor Noorderwijk en Morkhoven. Het doel is het maken van een gedragen toekomstvisie voor het centrum van de deelgemeenten.

- Masterplannen zijn gefinaliseerd in jan 2023
- door Sweco – Atelier Romain – Endeavour.

- De masterplannen hadden 4 ambities: een masterplan dat
 1. Het sociaal weefsel faciliteert
 2. Een klimaat robuuste toekomst uitbouwt
 3. Duurzame verplaatsingen stimuleert
 4. Een kader voor kernversterking biedt.

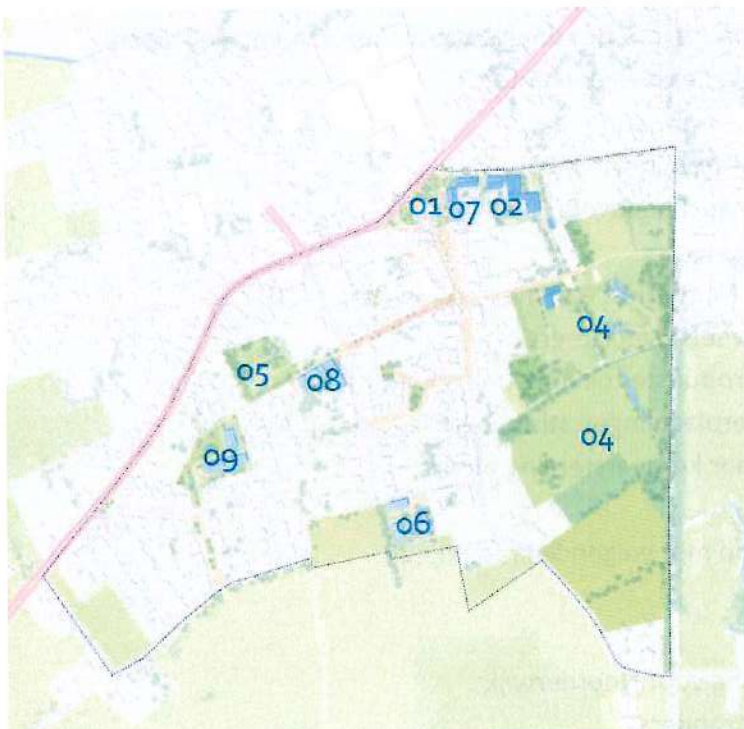
- Dit werd vertaald in een visie met volgende krachtlijnen:
 - Ontmoeten
 - Groen
 - Randafwerking voor Noorderwijk
 - Stappers en trappers
 - Circulatie auto
 - Parkeren auto
 - Kernversterking binnen het bestaand patrimonium voor Morkhoven

Noorderwijk

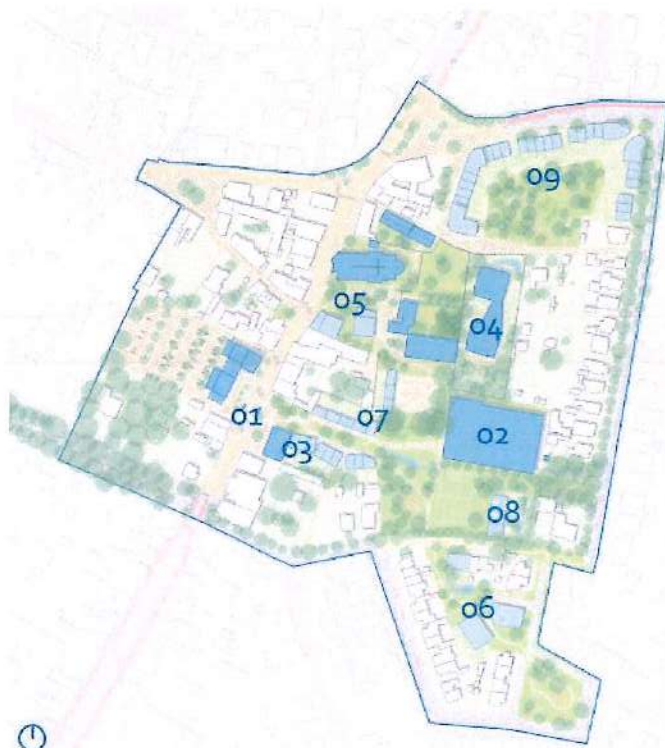

Morkhoven

Morkhoven

- 00. Gemeenschapsactiviteiten
- 01. Heraanleg dorpsplein
- 02. Brede school
- 03. Aanpassingen circulatieplan
- 04. Vrijwaring open ruimte + inrichting dorpspark
- 05. Transformatie begraafplaats
- 06. Ontwikkeling einde Rode-Leeuwstraat
- 07. Ontwikkeling dorpsplein
- 08. Ontwikkeling school Rode-Leeuwstraat
- 09. Ontwikkeling binnengebied huidige chiro

Noorderwijk

- 00. Gemeenschapsactiviteiten
- 01. Doortocht Ring met Hoppinpunt en geclusterde dorpsparking
- 02. Sporthal en zachte doorsteek richting dorpsparking
- 03. Site parochiecentrum
- 04. Brede school
- 05. Kerkplein
- 06. Site GHM Leopoldstraat
- 07. Chiro-site
- 08. Site Sint-Bavostraat zuid
- 09. Site Olenseweg-Sint-Bavostraat noord

Inrichtingsstudie Begijnhof Herentals

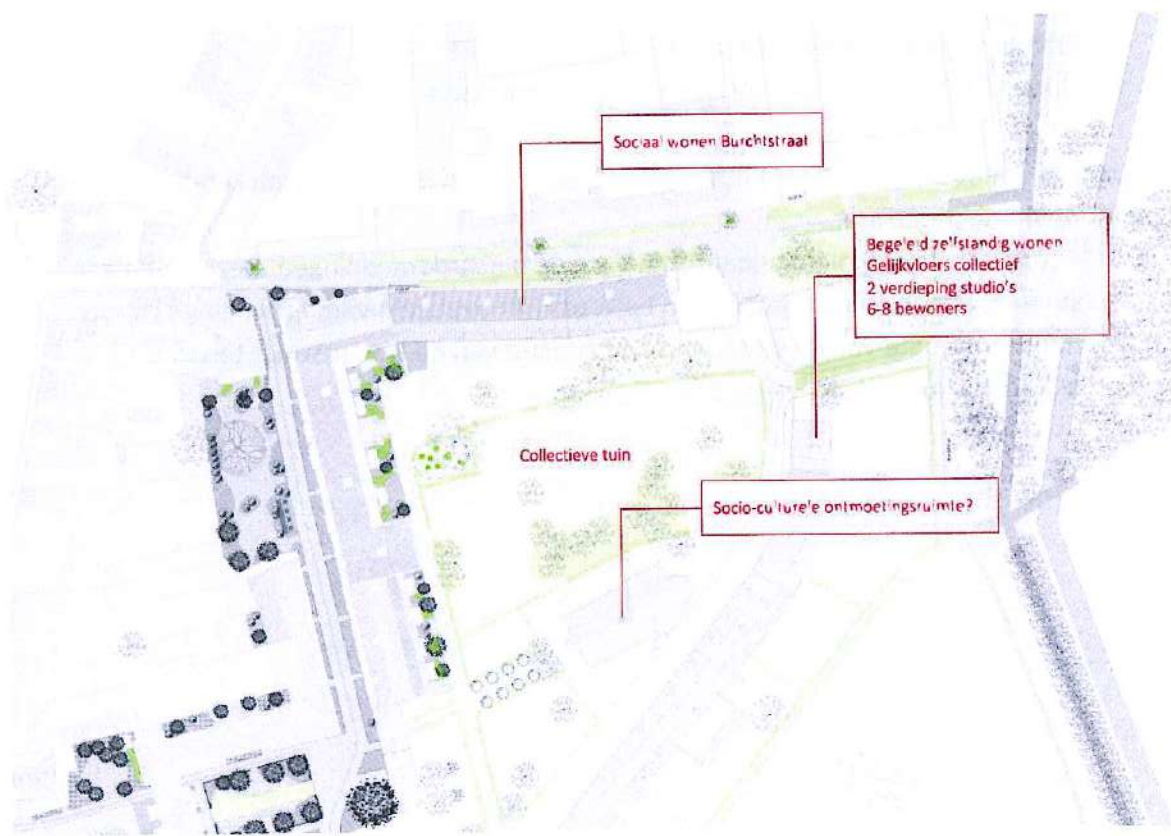
- Plannen zijn gefinaliseerd in april 2023
- Door ARAT Architecten - CLUSTER – 360 Architecten

De grotere ambitie rond de Sint-Catharinakerk van de stad is het gesloten karakter van het begijnhof in ere herstellen:

- door een uitdoofbeleid te hanteren voor de bejaardenwoningen. Deze woningen staan centraal in het begijnhof en beletten het overzicht van de volledige ruimte.
- door ter hoogte van de oude omsluitingsmuur van de Burchtstraat terug woongelegenheden te creëren.

Bestaande toestand

Toekomst begijnhof volgens toenmalige inrichtingsstudie

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de stad na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan, na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad.

Volgens het Eredienstendecreet dat in werking getreden is vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

De verschillende parochies, samen met diverse verenigingen, wensen te blijven investeren in het sociale weefsel, om zo een open gemeenschap te vormen. Er zal in de komende jaren actief aandacht besteed worden aan valorisatie van de kerkgebouwen.

De interne diensten zullen contact opnemen met de lokale geloofsgemeenschap 'Evangelische Christenen Herentals Levende Hoop' om verdere informatie in te winnen. Dit van zodra er positieve adviezen van de bovenlokale overheden en van de veiligheidsdienst van FOD Justitie gekend zijn met betrekking tot hun erkenningsaanvraag.

A-kerken

Volgende kerken blijven behouden voor de eredienst gezien hun culturele en historische waarde als gebouw en het veelvuldige gebruik door de parochie:

- Sint-Catharina (Begijnhofkerk)
- Sint-Waldetrudis (Bovenkerk)
- Onze-Lieve-Vrouw Op-'t Zand (Zandkapel)
- Sint-Niklaas (Morkhoven)

- De nieuwe kerk Onze-Lieve-Vrouw Op-'t Zand-aan-de-Nete wordt in gebruik genomen van zodra de bouwwerken gefinaliseerd zijn.

B-kerken

- Sint Bavo (Noorderwijk) wordt gradueel onttrokken aan de erediensten. Op dit moment zijn restauratie- en inrichtingswerken door de stad in uitvoering met subsidies vanuit Kerkplus en de Vlaamse Overheid. Men vreest dat de investeringen voor deze nevenbestemming niet beantwoorden aan de lokale verwachtingen.

- De Sint-Jan de Doperkerk wordt op 2030 onttrokken aan de eredienst, uiterlijk 2026 wordt hiervoor een concreet traject opgestart.

C-kerk

De Sint-Antonius van Paduakerk wordt door de paters zelf in liturgie voorzien waardoor er geen druk is op de werking van de pastorale eenheid.

Tot 1 januari 2030 garandeert de stad Herentals de decretaal verplichte financiële tussenkomst en in de exploitatie en de noodzakelijke veiligheids- en instandhoudingswerken. In 2030 blijft dit enkel een kloosterkerk en komt de Sint-Antonius van Paduakerk terug in het patrimonium van de vzw "Vereniging Vlaamse Kapucijnen".

Kerkbestuur maakt een voorbehoud en zal in 2026 gesprekken opstarten zodat uitgezocht wordt welke toekomst de Franciscanerkerk in Herentals kan hebben.